

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בתלמוד בבלי

**מסכת
חגיגה
למסקנא**

בעזר החונן לאדם דעת

אברהם אלימלך ב"ר מנחם נחום בריזל

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגמרא בתלמוד בבלי

ב"ה

דברים אחדים על ספרי 'למסקנא'

כסלו תשפ"ד

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. ברוב רחמי השי"ת, הנני מגיש בזה ללומדי ועוסקי הש"ס את ספרי 'למסקנא'. אשר בו הועלה על הכתב בלשון קצר וצח, בסגנון ערוך ומסודר, סיכום נפלא מעיקרי הדינים העולים מסוגיות הגמרא 'למסקנא', על פי דרכו של רש"י ז"ל. ובזה יוכל הלומד לחדד בזכרונו את עיקרי הדברים העולים מן הסוגיא 'למסקנא', עם טעמיהם בקצרה, כדי שיוכלו לחזור עליהם ולשננס, למען יעמדו בלבם ובמוחו של הלומד לימים רבים.

עיקר מטרת הסיכומים, הוא להעלות את הדינים והשיטות העולים מן הסוגיא, ולא סיכום הסוגיא עצמה, כגון השקלא וטריא, הקושיות והתירושים, הראיות והלימודים, וכל הדומה. למעט במקומות מועטים, כאשר אינו מבורר דיו מדברי הגמרא ורש"י העולה לדינא, כגון שנאמרו תירושים שונים ליישב דברי ברייתא או המשנה, או מאמרו של אמורא פלוני, ואינו מבורר בסוגיא מה יהא לדינא, או שיתכן ששני המהלכים הם לדינא, ולכן במקומות אלו ודומיהם כתבנו בקצרה את המהלכים השונים שיש בסוגיא. וכמו כן יסודות כלליות שנזכרו בסוגיא, או דברי אגדות ודרשות בכתובים, וכדומה, שאינם נוגעים לדינא ממש, כתבנו את עיקרי הדברים המבוארים במסקנת הגמרא, והכל על פי דרכו של רש"י ז"ל.

אין זכויות שמורות על הקונטרס, ניתן להפיצו כעזרתו ובמתכונתו הנוכחי בכל האמצעים לכל החפץ ללמוד בו, כדי להגדיל תורה ולהאדירה

ניתן לקבל חינם את ספרי למסקנא על מסכתות שונות
בש"ס במהדורה דיגיטלית, וכן לשלוח הערות והארות
במייל:

7691265@gmail.com

או בטלפון של המחבר 052-7691265

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגמרא בתלמוד בבלי

ברכת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ברוך מאיר יעקב שוחט

סטאלין קארלין

רח' האתרונג 89, נבעת זאב ת"ז

ה"ה
יום ה' אספד קחנא את הרפתי אלני הומאת אק י"ז ט"ו
תשפ"ה

כחיל יסויביל מרפ"ש מריה אהרתי איליאק דיניזל לטי"א

קורת רוח פסיקות און כישר אמה אן מאה הפתאום
והפתיחים ספרי אליהא פאסקניא סאליזת פלא, ועד עתה
הלאמת פאסקניא על ק"ק וה"א ועוד ועד נסויה על יתה אספתות
ק"ל, יהי השל"ת צאק למעבד אמוזיא אמו כחפצק שמוא
חבצ' שאין.

והרפת"ל תעלה למעבד אמוזיא אהלמותק פתו"ל ותמוז
רוק נחת אכ"ה יחיו אטמה אהרבה.

כ"ח הש"ש והפקדות ל"ק אמן אמוז"ה לטי"א
שעין שוא"ה

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

הכל חייבין למסקנא

א. הכל חייבים במצות ראייה, שצריכים להיראות בעזרה ברגל. חוץ מאלו: חרש שוטה וקטן, לפי שאינן בני דעה ופטורים ממצוות. נשים, עבדים שאינם משוחררים (שחייבים במצוות כנשים), וטומטום ואנדרוגינוס (שהן ספק אשה). חיגר סומא חולה וזקן, ומי שאינו יכול לעלות ברגליו.

ב. ואע"פ שקטן פטור מן התורה, הטילו חכמים על אביו ואמו לחנכו במצוות, ונחלקו תנאים מאימתי צריך לחנכו במצות ראייה. לבית שמאי כל זמן שאין יכול לרכוב על כתפי אביו ולעלות מירושלים להר הבית פטור, ומשיכול לרכוב על כתפיו חייב. ולבית הלל כל זמן שאינו יכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית פטור, שנאמר 'שלש רגלים'.

ג. מי שהוא חציו עבד וחציו בן חורין, י"א שהוא חייב בראייה, וי"א שפטור מן הראייה. ולאחר שהודו כל החכמים שבית דין כופין את רבו לעשותו בן חורין כדי שיוכל לינשא ולפרות ולרבות, הכל מודים שהוא חייב בראייה.

ד. מי שהיה חיגר ביום ראשון, ונתפשט ביום שני, י"א שפטור מראייה, שכל שבעת ימי החג הן תשלומין ליום ראשון, וכיון שביום הראשון היה פטור, פטור גם בשבעת ימי תשלומין. וי"א שחייב, שכל יום הוא תשלומין ליום שקודם לו, ולכן גם מי שהיה פטור ביום ראשון יש לו תשלומין בשאר ימים.

ה. מי שהוא סומא באחת מעיניו, לרבי יוחנן בן דהבאי בשם רבי יהודה פטור מן הראייה, שנאמר 'יראה', והקרי הוא 'יראה', ודורשים, שכדרך שבא הקב"ה לראותך, כך הוא בא לראות ממך, מה לראותך בשתי עיניו שלו, אף לראות ממך בשתי עיניו שלך, ולהוציא מי שאינו יכול לראות אלא בעין אחת. וי"א שהוא חייב בראייה.

ו. מי שהוא חציו עבד וחציו בן חורין, מתחילה היו בית הלל אומרים שיעבוד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד. ולאחר מכן הודו לבית שמאי שכופין את

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

רבו לעשותו בן חורין ולכתוב לו שטר על חצי דמיו, לפי שהעולם לא נברא אלא לפריה ורביה, וכל זמן שחציו עבד אינו יכול לישא לא שפחה ולא בת חורין.

ז. חרש שדיברו בו חכמים בכל מקום שהוא פטור מכל המצוות כשוטה, הוא זה שאינו מדבר ולא שומע. אבל חרש המדבר ואינו שומע, או זה ששומע ואינו מדבר הנקרא 'אלם' (ע"פ לשון הכתוב 'וכאלם לא יפתח פיו', או מלשון 'אישתקיל מילוליה'), הרי הם כפקחים וחייבים בכל המצוות.

וכל זה לענין שאר מצוות, אבל במצות ראייה, גם חרש המדבר ואינו שומע, או אלם, שהוא שומע ואינו מדבר, פטורים. שלמדים גזירה שוה מהקהל שנאמר שם 'למען ישמעו' פרט למי שאינו שומע, ו'למען ילמדו', פרט למי שאינו מדבר. ואע"פ שהאלם יכול ללמוד ברחישת שפתיו, אנו דורשים 'למען ילמדו' למעט את האלם שאינו ללמד לאחרים.

דף ג'

א. חרש באוזן אחת פטור מן הראייה, שנאמר 'באזניהם'. וכן חיגר ברגל אחת פטור מן הראייה, שנאמר 'רגלים'.

ב. בעלי קבין (שנחתכו רגליהם ונתנו קב קטן בסוף שוק שלהם, ונותנים בו מוכין, וסומך סוף שוקו עליו), פטורים מן הראייה, שנאמר 'פעמים', ואין פעמים אלא רגלים, שנאמר 'תרמסנה רגל רגלי עני פעמי דלים'. ואומר 'מה יפו פעמין בנעלים'.

ג. כמה נאים רגליהם של ישראל בשעה שעולים לרגל, ועל זה נאמר 'מה יפו פעמין בנעלים', 'בת נדיב', בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב, על שם שנדבו לבו להכיר את בוראו.

ד. למה היו באים למעמד 'הקהל' אנשים נשים וטף? אנשים ללמוד, נשים לשמוע, וטף ליתן שכר למביאייהם.

ה. אמר הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, שנאמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

ו. דברי תורה נמשלו ל'דרבן', שמכוין את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם, וכך דברי תורה מכוונים את לומדיהם מדרכי מיתה לדרכי חיים. ועוד נמשלו ל'מסורות', לומר שאינם מטלטלים כדרבן אלא קבועים במקומם. ועוד נמשלו

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנרא בתלמוד בבלי

לנטיעה, לומר שאינם מחסרים כמסמר, אלא פרין ורבין כנטיעה. 'בעלי אסופות' אלו תלמידי חכמים שיושבים אסופות אסופות ועוסקים בתורה, הללו מטמאין והללו מטהרין הללו אוסרין והללו מתירין הללו פוסלין והללו מכשירין, וכולם ניתנו מרועה אחד, ולפיכך יעשה אדם אזניו כאפרכסת ויקנה לב מבין לשמוע דברי כולם.

ז. קדושה ראשונה שקידש יהושע את הארץ, קידשה לשעתה ולא לעתיד לבוא, אבל קדושה שניה נתקדשה לעולם. ולפיכך, כשעלו מבבל ובאו לקדש את הארץ בקדושה שניה, הניחו מלקדש את עמון ומואב (ועוד כרכים), כדי שיזרעו שם בשביעית, לפי שאין זריעה בשביעית בארץ ישראל, ויסמכו עניים בשביעית על מתנות עניים שבמקומות אלו. ותיקנו שיהיו מעשרים מעשר עני בשביעית, שאינן חייבים מן התורה, וברשות החכמים היה להטיל עליהן איזה מעשר שירצו.

ח. איזהו שוטה האמור בכל מקום, שפטור מן המצות ומן העונש, ואין קנינו קנין, ואין ממכרו ממכר: היוצא יחידי בלילה, והלך בבית הקברות, והמקרע את כסותו. ודוקא כשעשאן דרך שטות, אבל אם עשאן שלא בדרך שטות, אפילו אם עשה את כולן, אינו שוטה.

וכשעשאן דרך שטות נחלקו חכמים בדבר, שלרבי יוחנן אפילו אם עשה אחת מהן הרי זה שוטה. ולרב הונא אינו שוטה עד שיעשה את שלשתן, שאם עושה רק אחד מהן, אפשר שמטעם אחר הוא עושה. שהלך בבית הקברות אפשר שעושה כן כדי שתשרה עליו רוח טומאה, והיוצא יחידי בלילה אפשר שאחזו חולי או חום, והמקרע את כסותו אפשר שבעל מחשבות הוא, אבל כשעושה את כולם, הרי זה כשור שנגח שור חמור וגמל, שנעשה מועד לכל הבהמות.

ובברייתא אמרו שהמאבד כל מה שנותרים לו, הרי זה שוטה, ואע"פ שאין לו סימן נוסף. ומכאן ראינו לדברי רבי יוחנן שבסימן אחד נעשה שוטה. (ואפשר שאין ראינו אלא למקרע את כסותו שדומה למאבד מה שנותרים לו, אבל לשאר סימנים אין ראינו שיהיה די באחד מהם).

א. נשים פטורים מן הראיה, שנאמר 'זכור' (כל 'זכור') להוציא את הנשים. (ולולא המיעוט היו חייבים, אע"פ שהיא מצוה שהזמן גרמא, לפי שהוקשה מצות ראינו למצות הקהל).

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

ב. אנדרוגינוס פטור מן הראיה, אע"פ שיש לו צד זכרות, וכן טומטום פטור מן הראיה גם אם ביציו מבחוץ, שנאמר 'זכורך' להוציא טומטום ואנדרוגינוס. ג. קטן שהגיע לחינוך, חייב בראיה מדרבנן. והסמיכוהו חכמים על המקרא ודרשו 'כל' זכורך, לרבות קטנים שהגיעו לחינוך.

ד. המקמץ צואת כלבים לעבד בהן עורות, והמצרף נחושת, והבורסי, פטורים מן הראיה, שנאמר 'כל זכורך', מי שיכול לעלות עם כל זכורך, יצאו אלו שאינם ראויים לעלות עם אחרים לפי שריחן רע.

ה. עבדים פטורים מן הראיה, שכל מצוה שאין האשה חייבת בה אין העבד חייב בה. ואם היה חציו עבד וחציו בן חורין, לרבינא פטור מן הראיה, שנאמר 'אל פני האדון ה', מי שאין לו אלא אדון אחד, יצא זה שיש לו אדון אחר. (ולאחר שתקנו חכמים שכופין את רבו ליתן לו גט שחרור, חייב בראיה, לעיל דף ב').

ו. חיגר וסומא וחולה וזקן, ובעלי קבין (ראה לעיל דף ג'), וכן מי שהוא מפונק ואינו יכול לילך ברגליו בלא מנעל (ובהר הבית אסור ליכנס במנעל), פטורים מן הראיה, שנאמר 'רגלים'.

ז. הטמא פטור מן הראיה, שנאמר 'ובאת שמה והבאתם שמה', כל שישנו בביאה ישנו בהבאה וכל שאינו בביאה אינו בהבאה. הערל, לרבי עקיבא פטור מן הראיה, שנאמר שדורש מ'איש איש' שהערל דינו כטמא.

ח. מי שהוא סומא באחת מעיניו, לרבי יוחנן בן דהבאי בשם רבי יהודה פטור מן הראיה, שנאמר 'יראה', והקרי הוא 'יראה', ודורשים, שכדרך שבא הקב"ה לראותך, כך הוא בא לראות ממך, מה לראותך בשתי עיניו שלו, אף לראות ממך בשתי עינים שלך, ולהוציא מי שאינו יכול לראות אלא בעין אחת.

ט. פעמים שאדם נספה בלא משפט, כגון ע"י טעות של שלוחו של מלאך המות. והשנים הנותרים שלו, נותנים לתלמיד חכם שמעביר על מדותיו.

דף ה'

א. פעמים שהצדיק נפטרים בצעירותו משום 'הן בקדושו לא יאמין', שחושש הקב"ה שמא יחטא. משל למלקט תאנים לדרכו, שבורר אותם שלא נבשלו כדי שלא ירקבו בדרך.

ב. המטה דינו של גר, כאילו מטה דינו של מעלה, שנאמר 'ומטי גר', לדרוש לשון 'ומטי', שהכוונה על הקב"ה.

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

ג. העושה דבר ומתחרט בו מוחלים לו מיד, שנאמר 'והייתי עד ממהר במכשפים ובמנאפים ובנשבעים לשקר וגו' ולא יראוני, אבל אם יראוני מוחלים להם מיד.
ד. האלקים יביא במשפט 'על כל נעלם'. י"א זה ההורג כינה בפני חבריו ונמאס בה, וי"א הרק בפני חבריו ונמאס.

ה. ולפעמים מביא הקב"ה במשפט גם על הטובה, שנאמר 'אם טוב אם רע': (א) י"א כגון הנותן צדקה לעני בפרהסיא, שיותר טוב היה שלא יתן לו. (ב) י"א זה הנותן צדקה לאשה בסתר, שמביאה לידי חשד. (ג) י"א זה המשגר לאשתו בשר שאינו מנוקר בערבי שבתות, שמתוך שממהרים לעשות צרכי שבת אין נותנים לב אם הוא מנוקר. ואם הוא יודע שהיא בקיאה בדבר, מותר. (ד) י"א שממציא צדקה לעני בשעת דוחקו ולא קודם לכן, שאז היה יכול לבקש מזונותיו ולקנותן בשעת הזול.

ו. יש שתי רעות שנעשות צרות זו לזו, כגון נשיכת דבורה ועקרב, שמים חמין טובים לנשיכת עקרב וקשים לנשיכת דבורה, ומים צוננים טובים לדבורה וקשים לעקרב, והנמשך ע"י שניהם אין לו תקנה לו בחמין ולא בצונן, ועל זה אמרה תורה 'והיה כי תמצאן אתו רעות רבות וצרות', רעות שנעשו צרות זו לזו.

ז. מי שאינו בהסתר פנים, או בכלל 'והיה לאכול' (שהנכרים שוללים ממנו), אינו מזרע ישראל. ולא הסתיר הקב"ה את פניו אלא 'ביום ההוא', אבל מראה לאדם בחלום כדי שיתפלל על הדבר. ועוד ידו נטויה להגן עלינו, שנאמר 'ובצל ידי כסיתיך'.

ח. כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או עוני.

ט. אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו, מגידים לאדם בשעת מיתה, שנאמר 'מגיד לאדם מה שיחו'. ודוקא כשאין צריך לרצותה.

י. אין עציבות לפני הקב"ה, שנאמר 'הוד והדר לפניו עז וחדוה במקומו'. ודווקא בבתים החיצונים, אבל בבתים הפנימיים הקב"ה בוכה, שנאמר 'במסתרים תבכה נפשי מפני גְּוָה', מקום יש להקב"ה ו'מסתרים' שמו, ושם בוכה מפני גאוותן של ישראל שניטלה מהם ונתנה לנכרים, וי"א מפני גאוותה של מלכות שמים. ובשעת חורבן בית המקדש, קרא הקב"ה בכי ומספד בהשמעת קול (אפילו מבחוץ), שגם מלאכי השלום היו בוכים.

יא. ושלש דמעות נאמר בבכיות ה' במסתרים, 'וְדָמְעָה תִּדְמַע וְתִרְדַּע עֵינַי דְּמָעָה'. אחת על מקדש ראשון, אחת על מקדש שני, והשלישית י"א על ישראל שגלו

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

ממקומן, שנאמר 'כי נשבה עדר ה', וי"א על ביטול תורה, שמכיון שגלו ממקומן אין לך ביטול תורה גדול מזה.

יב. שלשה הקב"ה בוכה עליהם בכל יום: על שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, ועל שאי אפשר לעסוק בתורה ועוסק, ועל פרנס המתגאה על הציבור.

יג. גדולה הקבלת פנים של תלמידי חכמים, שנאמר 'ויחי עוד לנצח לא יראה השחת כי יראה חכמים ימותו', ומה הרואה חכמים במיתתן יחיה, הרואה אותם בחייהן על אחת כמה וכמה.

יד. העוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה, מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל השנה כולה. וזה דרש רבי יוחנן כשחלשה דעתו של רב אידי, שהיו מכנים אותו התלמידים 'בר בי רב דחד יומא', שהיה מהלך שלשה חדשים מביתו לבית המדרש, ולומד יום אחד, וחוזר לביתו לשמח את אשתו בחג הסוכות.

טו. וכן לענין מדת פורענות, שאם עובר עבירה אפילו יום אחד בשנה, מעלה עליו הכתוב כאילו עבר כל השנה כולה, שהרי הכתוב העניש את ישראל להיות ארבעים שנה במדבר כנגד ארבעים יום שרתו המרגלים את הארץ.

דף י'

א. קטן צריך לחנכו למצות ראייה משעה שיכול להגיע עם אביו מירושלים להר הבית (לבית שמאי ברכיבה על כתפיו, ולבית הלל בהליכה ואוחזו בידיו). אע"פ שאין יכול להגיע עם אביו מעירו עד ירושלים, שעד ירושלים יכול להגיע עם אמו שהיא חייבת בשלמי שמחה.

ב. כל שאילו היה גדול היה חייב מן התורה, צריך לחנכו מדרבנן כשהוא קטן, אבל כל שאילו היה גדול היה פטור, אין צריך לחנכו כשהוא קטן. ולפיכך קטן חיגר לבית שמאי, וסומא לדברי שניהם, אע"פ שיכול להתפשט או להתפתח כשהוא גדול, אין צריך לחנכו במצות ראייה.

ג. לבית שמאי עולת ראייה צריכה להיות שוה שתי מעות כסף, ושלמי חגיגה מעה כסף. לפי שעולת ראייה יש בה מעלה יותר מחגיגה, שהראיה היא כולה לגבוה, וגם מצינו בקרבנות של עצרת שהכתוב ריבה בעולות יותר מבשלמים. ולבית הלל עולת ראייה צריכה שתהא מעה כסף, ושלמי חגיגה שתי מעות. שהחגיגה יש בה מעלה שהיתה לפני הדיבור (אבל עולת ראייה לא היתה במדבר, לשית שמאי ש'ויעלו עולות' האמור קודם מתן תורה, היינו עולת תמיד). וגם מצינו בנשיאים שהכתוב ריבה בהן בשלמים יותר מבעולות.

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגמרא בתלמוד בבלי

ד. לרבי ישמעאל כללות נאמרו בסיני ופרטות באהל מועד, שהרבה דברים נאמרו סתומים בסיני שלא נתפרשו כל צרכן, ונתפרשו לאחר שהוקם המשכן באהל מועד. ולרבי עקיבא כללות ופרטות נאמרו בסיני, ונשנו באהל מועד, ונשתלשו בערבות מואב.

ה. תנאים נחלקו על עולה שהקריבו ישראל במדבר קודם מתן תורה, לבית שמאי ורבי אלעזר, עולת ראייה היתה (שנאמר שם 'ויחזו את האלקים'), ולבית הלל ורבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי עולת תמיד היתה.

ו. שלש מצות נצטוו ישראל בעלותם לרגל: ראייה, חגיגה, ושמחה. יש בראייה מה שאין בשתייהן, שכולה לגבוה. יש בחגיגה מה שאין בשתייהן, שחגיגה היתה לפני הדיבור (שלמים שהקריבו קודם מתן תורה נקראו 'חגיגה', שנאמר 'ויחוגו לי במדבר. ועולת ראייה לא היה שם, להאומר שעולת תמיד היתה). יש בשמחה מה שאין בשתייהן, שנוהגת באנשים ובנשים.

ז. עולה שהקריבו ישראל במדבר, לרבי יוסי הגלילי (ולרבי ישמעאל) היתה עולת תמיד, ואע"פ כן לא היתה טעונה עדיין הפשט וניתוח, לפי שלא נאמר הפשט וניתוח בעולה אלא מאהל מועד ואילך. (ובסיני לא נשנו אלא כללות ולא פרטות).

ח. האומר הרי עלי עולה כעולה שהקריבו ישראל במדבר, נסתפק בגמרא אם צריך להביא פרים או כבשים, שנאמר 'ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים', ולא נודע אם תיבת 'פרים' עולה רק על שלמים, או שעולה גם על העולות.

ויש נפקא מינה בזה גם בפסוק טעמים של פסוק זה, שאם שני מינים היו, צריך לפסוק ב'ויעלו עולות' טעם שמפסיק הדיבור מלאחריו, ואם מין אחד הוא צריך לקרותו בטעם שאינו מפסיק. ולא נפשט הספק.

א. עולת ראייה, מן התורה אין לה שיעור לא למעלה ולא למטה. אבל חכמים נתנו בה שיעור שלא יפחות ממעה כסף. (לבית הלל).

ב. אלו דברים שאין להם שיעור (מן התורה): הפאה, והבכורים, והראיון (מצות ראייה), וגמילות חסדים, ותלמוד תורה.

ג. ובמה אמרו שמצות 'ראייה' אין לה שיעור? לרבי יוחנן אין שיעור לראיית פנים בעזרה, שכמה פעמים שחפץ, הוא בא ומראה עצמו בעזרה, אבל אינו יכול

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגמרא בתלמוד בבלי

להביא קרבן בכל ראייה (למסקנת הגמרא). ולריש לקיש יכול להיראות בפעם שניה גם בלא קרבן, אבל אם הביא קרבן, מקבלים ממנו, כי כמו שהראיה עצמה אין לה שיעור, כך הקרבן אין לו שיעור ויכול להביא כמה שירצה. (ולא נחלקו אלא בשאר ימות הרגל, אבל ביו"ט ראשון שהוא עיקר הרגל, לדברי הכל ראיית פנים היא בקרבן).

ד. קרבן ראייה צריך שתהא 'בהמה' ולא עוף, כחגיגה שהיא בהמה. ושתהא עולה ולא שלמים, כשם שחגיגה היא לראוי לה, כלומר להדיוט, אף ראייה לראוי לו, כלומר לגבוה. וכן הדין נותן, שלא יהא שולחנך מלא ושולחן רבך ריקם.

ה. לא ירבה אדם להביא חטאות ואשמות, שנאמר 'הקר רגלך מבית רעך', אבל ירבה בעולות ושלמים, שנאמר 'אבוא ביתך בעולות אשלם לך נדרי'.

ו. המקמץ צואת כלבים לעבד בהן עורות, והמצרף נחושת, והבורסי, פטורים מן הראייה, שנאמר 'כל זכורך', מי שיכול לעלות עם כל זכורך, יצאו אלו שאינן ראויים לעלות עם אחרים לפי שריחן רע.

ז. עולות של נדרים ונדבות מקריבים במועד, אבל לא ביום טוב. ועולת ראייה מקריבים אפילו ביום טוב (לבית הלל). ואין מביאים עולת ראייה אלא מן החולין, ולא ממעות מעשר שני, שכל דבר שבחובה אין מביאים אלא מן החולין. ושלמי שמחה מביאים אף מן המעשר, שאינה חובה אלא משום בשר, וכשיש לו מעות מעשר שני וקונה בהם שלמים, הרי יש לו בשר.

ח. קרבן חגיגה של י"ד ניסן, והיא השלמים שהביאו עם הפסח כשהיתה חבורת פסח מרובה, כדי שיהא פסח נאכל על השובע, באה מן המעשר, לפי שאינה חובה מן התורה. (ודין קרבן חגיגה של יו"ט ראשון מבואר בס"ד בדף ח').

דף ח'

א. קרבן חגיגה של יו"ט (יו"ט ראשון של פסח או של שאר רגלים), לבית שמאי באה מן החולין ולא מן המעשר, לפי שהיא חובה (גם אם יש לו בשר הרבה). ולבית הלל יכול להביאה מן המעשר אם הוא 'טופל' עם החולין, כלומר שמערב חולין ומעשר ומוביא מהם חגיגה. י"א שמערב בהמה עם בהמה, כגון אם יש לו אוכלים הרבה ולא די להם בבהמה אחת, יביא אחת לחגיגה מן החולין והשאר מן המעשר, אבל לא יערב מעות מעשר עם חולין לקנות בהמה אחת. וי"א שמערב מעות חולין ומעשר וקונה בהמה, אבל לא יערב בהמת חולין עם בהמת מעשר. וי"א שיכול לערב גם מעות במעות, וגם בהמה בבהמה.

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנרא בתלמוד בבלי

ב. אדם יוצא ידי חובת שלמי שמחה בחול המועד במעשר בהמה. אבל ביו"ט ראשון לא יביא מעשר בהמה (לקרבן חגיגה, גם אם מערבו עם חולין), שמא יבוא לעשר ביום טוב, ואסור לעשר בהמה ביום טוב משום צובע.

ג. ישראל יוצאים ידי חובת 'שמחה' בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה, והכהנים בבשר של חטאות ואשמות, ובבכור, ובחזה ושוק. שנאמר 'ושמחת בחגך' לרבות כל מיני שמחות לשמחה, שהשמחה היא בבשר, וכל אלו בשר הם. אבל אין יוצאים בעופות או במנחות, שנאמר 'בחגך', זה שקרבן חגיגה באה מהם, יצאו אלו שאין חגיגה באה מהם. וי"א לפי שאינם בכלל 'ושמחת', שאין שמחה אלא בבשר.

ד. אין נושאים נשים במועד, שנאמר 'ושמחת בחגך' ולא באשתך.

ה. מי שיש לו אוכלים מרובים ונכסים מועטים, מביא שלמי חגיגה מרובים (ויכול לערב חולין עם מעשר שני, כדי שיהיה לו שלמים מרובים), ועולות ראה מועטות. יש לו נכסים מרובים ואוכלים מועטים, מביא עולות מרובות ושלמים מועטים. יש לו שניהם מועטים, על זה אמרו מעה כסף ושתי כסף. יש לו שניהם מרובים, על זה נאמר 'איש כמתנת ידו כברכת ה' אלקיך אשר נתן לך'.

ו. מי שהפריש בסתם עשר בהמות לחגיגתו (שלא פירש שמפריש את כולם ליום ראשון), והקריב חמש ביום טוב ראשון, אם כבר לא היה לו שהות להקריב עוד, או שהיה לו שהות אבל לא היו לו אוכלים לשאר הבהמות, חוזר ומקריב חמש ביום טוב שני, שאינן אלא תשלומין של ראשון ואין כאן משום בל תוסיף. אבל אם היה לו שהות להקריב עוד, והיו לו אוכלים, ואע"פ כן לא הקריב את כולם ביום ראשון, לא יקריב עוד חמשה ביום טוב שני, כיון ששיירן בכוונה ליום טוב שני, והיה בדעתו לחוג שני ימים.

ואם פירש בשעת הפרשה שמפרישן ליו"ט ראשון, בכל אופן תשלומין של ראשון הם, וחוזר ומקריב חמש ביום טוב שני.

דף ט'

א. מי שלא הביא קרבן חגיגה ביום טוב הראשון של חג (הסוכות), חוגג את כל הרגל, וגם ביום טוב שמיני של חג, שנאמר 'עצרת' בשמיני, ו'עצרת' בשביעי של פסח, ללמד שיש בו תשלומין כשביעי של פסח. ויש דורשים 'בחודש השביעי תחוגו אותו', שיכול להשלים בכל ימי החג האמור בחודש שביעי. (אבל אין יכול לחוג עד סוף החודש, שנאמר 'אותו', אותו אתה חוגג ולא חוצה לו).

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

ב. מי שהיה חיגר ביום ראשון, ונתפשט ביום שני, לרבי יוחנן פטור מראה, שכל שבעת ימי החג הן תשלומין ליום ראשון, וכיון שביום הראשון היה פטור, פטור גם בתשלומין. ולרבי אושעיא חייב, שכל יום הוא תשלומין ליום שקודם לו, ולכן גם מי שהיה פטור ביום ראשון יש לו תשלומין בשאר ימים.

ג. נזיר שנטמא, ומנה שבעת ימים וטבל ביום שביעי, וחזר ונטמא למחר ביום שמיני קודם שהביא קרבנו, צריך להביא קרבן על הטומאה השניה, לפי שכבר ראוי להביא קרבנות ולהתחיל שוב מניין נזירותו, נמצא שיש כאן טומאה אחרת. אבל אם נטמא בליל שמיני, לחזקיה אינו מביא אלא קרבן אחד, שמאחר שלא יצא מטומאה הראשונה לשעה שהיא ראויה להביא עליה קרבן, לא נתחייב בקרבן הראשון עדיין, והכל טומאה אחת היא. ולרבי יוחנן מביא קרבן לטומאה שניה, שחייב קרבן לטומאה ראשונה בא לו משעה שטבל לטומאתו והעריב שמשו. (ואף על פי שבלילה אין ראוי לקרבן, יום שמיני הוא תשלומין של לילה, ובטומאה שייך תשלומין גם על זמן שאין ראוי להביא קרבן, כמו בפסח שני. וי"א הטעם, שליל שמיני לא נקרא מחוסר זמן, שבאמת כבר הגיע זמן חיובו לקרבן, אלא שהלילה מעכבו מלהביא).

ד. זב שספר שבעה נקיים כמשפטו, וטבל והעריב שמשו, וחזר וראה ראייה אחת בליל שמיני, ושתיים למחר ביום שמיני, צריך להביא כשיטהר שני קרבנות, אחת על טומאה ראשונה ואחת על השניה, שמאחר שלא ראה השניה עד שיצא לשעה שהיא ראויה להביא קרבן, יש לו תשלומין לאחר שיטהר מן השניה. ואע"פ שתחילת השניה היתה בתוך זמן קרבן הראשונה, כיון שהראייה ראשונה של זב אינה אלא כקרי בעלמא, ואע"פ כן מצטרפת עם שאר הראיות, כך גם מצטרפת ראייה ראשונה שהיתה בזמן טומאה הראשונה, עם הראיות של יום השמיני.

ואם ראה שתי ראיות בליל שמיני, וראייה אחת ביום שמיני (או שראה שלש הראיות בליל שמיני), להאומר 'לילה מחוסר זמן', כלומר שליל שמיני עדיין לא הגיע זמן לקרבן, מביא לאחר ספירה שניה רק קרבן אחד, כי הכל טומאה אחת היא. ולהאומר לילה לאו מחוסר זמן, כלומר שכבר הגיע שעת קרבנו, אלא שהלילה מעכב, הרי זו זיבה אחרת ומביא בסוף זיבה שניה שני קרבנות.

ה. מי שעבר עליו כל הרגל, ולא הביא קרבן חגיגה, שוב אינו חייב באחריותו.

ו. על מי נאמר 'מעוות לא יוכל לתקן?' (א) י"א מי שלא הביא קרבן חגיגה עד שעבר עליו כל הרגל. (ב) י"א הבא על הערוה, והוליד ממנה ממזר. וגם אם לא הוליד ממזר, אם אסרה על בעלה, כגון שבא על אשת איש ברצון, או על אשת

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

כהן אפילו באונס. אבל אם לא הוליד ממנה ממזר, ולא אסרה על בעלה, כגון שבא על אחותו פנויה, או על אשת ישראל באונס, אין זה מעוות שלא יוכל לתקן. ג) לרשב"י אין קורים 'מעוות' אלא למי שהיה מתוקן בתחילה ונתעוות, וזה תלמיד חכם הפורש מן התורה. ד) י"א זה שביטל קריאת שמע של שחרית או של ערבית, או שביטל תפלה של שחרית או של ערבית. ועל מי נאמר 'חסרון לא יוכל להימנות', זה שנמנו חביריו לדבר מצוה והוא לא נמנה עמהם.

ז. כל תלמיד חכם שפירש מן התורה, עליו הכתוב אומר 'כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו'. ואומר 'מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי'.

ח. אין דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים, לשונה פרקו מאה ואחד, ועל זה נאמר 'בין עובד אלקים לאשר לא עבדו'. צא ולמד חשיבותה של פעם אחת משוק של חמרין, שאדם ישכיר לך חמורו לילך עשרה פרסה בזוז אחד, ואחד עשר פרסה בשני זוז.

ט. חזר הקב"ה על כל מדות טובות ליתן לישראל, ולא מצא אלא עניות. וכך שגור בלשון בני אדם 'יאה עניות לישראל כרצועה אדומה לסוס לבן'.

י. כיון שיוצא אדם מדבר הלכה לדבר מקרא, שוב אין לו שלום, שאין הוראה יוצאת מן המקרא, ועל זה נאמר 'וליוצא ולבא אין שלום'. וי"א זה הפורש מתלמוד למשנה, שהיה משמש את החכמים המדקדקים להבין את המשניות ונתן עסקו לגירסת משניות, ששוב אין לו שלום בדבר הוראה. וי"א אפילו מי שפורש מתלמוד לתלמוד, כגון מירושלמי לתלמוד בבלי שהוא עמוק.

א. 'היתר נדרים פורחים באויר', כלומר, דין זה שהחכם מתיר את הנדרים, יש לו מעט רמז במקרא, ואין להם על מה שיסמוכו, אלא שכן מסור לחכמים בתורה שבעל פה.

ב. וי"א שיש להם על מה שיסמוכו. א) שנאמר 'כי יפלא' שתי פעמים, אחת לאיסור, ואחת להיתר, שמפרש לחכם על דעת כן נדרתי וכו'. ב) י"א שנאמר 'אשר נשבעתי באפי', באפי נשבעתי וחזרתי בי. ג) י"א שנאמר 'כל נדיב לבו', אם עדיין לבו נודבו עליו יביאו, ואם מתחרט יתירו לו. ד) י"א שנאמר 'נשבעתי ואקיימה לשמר משפטי צדקך', ומשמע שאם רצה מקיים, ואם לא רצה מתירים לו. ה) ושמואל דרש 'לא יחל דברו', הוא אינו מוחל, אבל אחרים

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

מוחלים לו. וכל הדרשות נדחו חוץ מדרשת שמואל, ועל זה אמרו טוב פלפל אחד שהוא חריף, מסל מלא דלועים.

ג. שנים שהיו יושבים, ובא אחד לפניהם, ואמר אחד הריני נזיר שזה הבא אצלנו נזיר הוא, וחבירו אומר הריני נזיר שאינו נזיר, ולבסוף נמצא כאחד מהן, לרבי טרפון שניהם אינם נזירים, לפי שלא ניתנה נזירות להיות נזיר בתלייה ובספק, אלא בהפלאה ודאית מפורשת.

ד. גמר בלבו שבועה או נדר או הקדש, צריך שיוציא בשפתיו. וי"א שא"צ להוציא בשפתיו, שנאמר 'נדיב לבו'.

ה. מצוה שיהא אדם נשבע לקיים את המצוה כדי שימהר ויזדרז לקיימה, שנאמר, 'נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדק'.

ו. הלכות שבת חגיגות והמעילות, יש בהם דינים שהם כהררים התלויין בשערה, שאינם מפורשים בתורה אלא תלויים ברמז כל שהוא.

א) בשבת, כגון החופר גומא וא"צ אלא לעפרה, שהוא פטור (גם לרבי יהודה המחייב במלאכה שאין צריך לגופה) לפי שהוא מקלקל. ואין לזה מקרא מפורש לענין מלאכת שבת, אלא שלמדים מ'מלאכת מחשבת' האמור במשכן, שאינו חייב בשבת אלא במלאכה שחשבה בדעתו ונתכוון לה.

ב) בחגיגה, שלא נאמר בפירוש שצריך להביא קרבן חגיגה, כי מה שאמרה תורה 'וחגותם אותו חג לה', אפשר שהכוונה להרבות שמחה, אלא שלמדים 'ויחוגו לי במדבר' בגזירה שוה מ'הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר' האמור בקבלה, ואינו אלא רמז כי אין למדים דברי תורה מדברי קבלה.

ג) במעילה, לענין בעל הבית שהיו בידו מעות הקדש, ונתחלפו במעותיו, ונתנן בשוגג לשליח, ואמר לו קח לי מהם חלוק או טלית, אם עשה שליחותו בעל הבית מעל. ואע"פ שאין שליח לדבר עבירה, למדים 'חטא חטא' מתרומה שיש שליחות במעילה. ואם לא עשה שליחותו של בעל הבית, השליח מעל.

ואם נזכר בעל הבית שהן מעות של הקדש עד שלא יגיע שליח אצל חנוני, ולא נזכר השליח, והוציאן השליח, השליח חייב, אע"פ שלא עשה כלום, ואע"פ שלא ידע כלל שיש אצלו מעות הקדש. ועל זה אמרו שהם כהררים התלויים בשערה, שמדמים אותו בסמיכה מועטת למי שמוציא מעות של הקדש שנמצאים אצלו לחולין. (והוא גרע משליח, שידע שיש אצלו מעות הקדש והיה לו לעיין).

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

ז. גזבר של הקדש, שנטל אבן או קורה של הקדש לעצמו, לא מעל, שכך זמן שהן ברשותו, לא יצאו מרשות הקדש. ואם נתנה לחבירו, הוא מעל וחבירו לא מעל.

ח. ואם בנאה בתוך ביתו, לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה. ודוקא באופן שלא קנאה בשינוי, כגון שהניחה על פי הארובה, אבל אם קבעה בבנין, קנאה בשינוי, ומעל בה מיד שקבעה אע"פ שלא דר תחתיה.

דף י"א

א. 'נגעים' יש להם מקרא מרובה והלכות מועטות, ו'אהלות' יש להם מקרא מועט והלכות מרובות. ולפיכך, מי שיש לו ספק בענין נגעים, יש לו לעיין במקרא. ומי שיש לו ספק באהלות, יעיין במשניות.

ב. דיני ממונות, עבודות, טהרות וטמאות, ועריות, יש בהם דינים שאינם מפורשים יפה, אבל יש להם על מה שיסמוכו.

א) דינים, כגון שני אנשים ניצים, שהרג אחד מהן את האשה, שמשלם דמי האשה ליורשיה ואינו נהרג. ואע"פ שנאמר 'נפש תחת נפש', דורשים מ'נתינה' האמור בדמי וולדות שיתן ממון ולא נפש.

ב) עבודות, כגון הולכת הדם, שבתורה נאמר 'והקריבו', ולמדים מהולכת אברים שנאמרה בלשון הקרבה, שהולכת הדם דינה כקבלה לכל דבר.

ג) טהרות, כגון שיעור מקוה שלא נזכר בפירוש, אלא למדים מ'את כל בשרו', שצריך שיהיו מים שכל גופו עולה בהן, והן אמה על אמה ברום שלש אמות, ושיערו חכמים שהוא ארבעים סאה.

ד) טמאות, לשיעור כעדשה מן השרץ שמטמא, לפי שנאמר 'בהם' ומשמע בכולם, ונאמר 'מהם' ומשמע במקצתן, ודרשו מזה שצריך שיגע במקצת שהוא ככולו, ושיערו חכמים שחומט בתחילתו הוא כעדשה. ולרבי יוסי ברבי יהודה שיעורו כזנב הלטאה.

ה) עריות, כגון בתו מאנוסתו, שאיסורה לא נכתב בפירוש, אלא למדים גזירה שוה 'הנה הנה' מבתו מנישואין לאיסור, ו'זימה זימה' לשריפה.

ובין אלו נכתבו בפירוש, ובין אלו שלא נתפרשו כל כך, גופי תורה הן.

הדרן עלך הכל חייבין למסקנא

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנרא בתלמוד בבלי

אין דורשין למסקנא

א. אין דורשין באיסורי עריות שאינן מפורשות בתורה (כגון בתו מאנוסתו, ואם חמיו ואם חמותו), לשלשה בני אדם. שמא אחד מהן ישא ויתן עם רבו, ושנים הנשארים ישאו ויתנו זה עם זה, ולא יבינו דברי רבם, ויבואו להתיר את הערוה. אבל לשנים מותר, שאם אחד מהם נושא ונותן עם רבו, השני נשאר לבדו ומטה את אזנו לדבריהם.

ודוקא בעריות חששו לכך ולא בשאר איסורי תורה, לפי שנפשו של אדם מחמדת לגזל ועריות והוא מתאוה להם. (ובגזל לא חששו שלא לדרוש לשלשה, שיצר הרע של גזל מתגבר רק בפניו, אבל יצר של עריות מתגבר גם שלא בפניו).

ב. הנכרים מוזהרים כמו בני ישראל על העריות, ועל ברכת השם, ועל עבודה זרה, שבכולם נאמר 'איש איש' לרבות את הנכרים.

ג. אין דורשים במעשה בראשית לשנים, שנאמר 'כי שאל נא לימים ראשנים', יחיד שואל ואין שנים שואלים. ואין דורשים במרכבה ליחיד, אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו.

ד. כל המסתכל בארבעה דברים, טוב ויפה היה לו אם לא בא לעולם: מה יש למעלה מהרקיע שעל ראשי החיות, ומה יש למטה מהן, מה לפנים, כלומר מחוץ למחיצת הרקיע למזרח, ומה לאחור, כלומר למערב. (וי"מ מה היה קודם לעולם, ומה שעתיד להיות). שנאמר 'ולמקצה השמים ועד קצה השמים', מ'למקצה השמים ועד קצה השמים' אתה שואל, ואין אתה שואל מה למעלה מה למטה מה לפנים מה לאחור.

לא ישאל אדם מה היה קודם שנברא העולם, שנאמר 'למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ'. (ולמסקנא למדים זאת מ'ולמקצה השמים ועד קצה השמים'). אבל יכול לשאול מששת ימי בראשית קודם בריאת האדם, שנאמר 'לימים ראשנים אשר היו לפניך'.

דף י"ב

א. אדם הראשון היה גבוה מן הארץ עד לרקיע, והוא כשיעור שיש מסוף העולם ועד סופו, וכיון שסרח הניח הקב"ה ידיו עליו ומיעטו.

ב. עשרה דברים נבראו ביום ראשון: שמים וארץ, תהו ובהו, אור וחשך, רוח ומים, מדת יום ומדת לילה. 'תהו' זה קו ירוק שמקיף את כל העולם שממנו יצא חושך, ו'בוהו' אלו אבנים שיש בהם לחלוח המשוקעות בתהום, שמהם יוצאים מים.

ג. י"א שאור שברא הקב"ה ביום ראשון, אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שנסתכל הקב"ה בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים, עמד וגנזו לצדיקים לעתיד לבא, וכיון שראה את האור שגנז לצדיקים שמח. וביום רביעי ברא הקב"ה שמש וירח שהן מאורות אחרים, ולא אור של יום ראשון. וי"א שביום ראשון ברא את המאורות, אלא שלא נתלו ברקיע עד יום רביעי.

ד. בעשרה דברים נברא העולם: בחכמה בתבונה ובדעת, בכח ובגערה ובגבורה, בצדק ובמשפט בחסד וברחמים.

ה. בשעה שברא הקב"ה את העולם היה מרחיב והולך כשתי פקעיות של שתי, עד שגער בו הקב"ה והעמידו. ועל זה נאמר 'אני א'ל שדי', אני הוא שאמרת ליעולם די. וכן בשעה שברא את הים, היה מרחיב והולך, עד שגער בו הקב"ה ויבשו.

ו. לבית שמאי נבראו שמים תחלה ואחר כך נבראת הארץ, שאין אדם בונה בית ואח"כ עליה. ולבית הלל נבראת ארץ תחילה, שאין אדם עושה שרפרף ואח"כ כסא. ולחכמים שניהם כאחת נבראו. לריש לקיש, כשנבראו ברא שמים ואחר כך ברא הארץ, וכשנטה נטה הארץ ואחר כך נטה שמים.

ז. ולמה נקרא הרקיע שמים? י"א ששם מים, וי"א אש ומים, שטרפן הקב"ה זה בזה ועשה מהם רקיע.

ח. לרבי יוסי הארץ עומדת על העמודים, והעמודים על המים, והמים על ההרים, וההרים ברוח, והרוח בסערה, וסערה תלויה בזרועו של הקב"ה. ולחכמים עומדת על שנים עשר עמודים, וי"א על שבעה עמודים, ולרבי אלעזר בן שמוע על עמוד אחד וצדיק שמו, שנאמר 'וצדיק יסוד עולם'.

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנרא בתלמוד בבלי

ט. לרבי יהודה יש שני רקיעים. ולריש לקיש שבעה, ואלו הן: א) וילון, אינו משמש כלום אלא נכנס שחרית ויוצא ערבית, ומחדש בכל יום מעשה בראשית. ב) רקיע, שבו קבועים חמה ולבנה כוכבים ומזלות. ג) שחקים, שבו רחיים עומדות וטוחנות מן לצדיקים. ד) זבול, שבו ירושלים ובית המקדש ומזבח בנוי, ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן. ה) מעון, שבו כיתות של מלאכי השרת שאומרות שירה בלילה, וחשות ביום מפני כבודן של ישראל. ו) מכון, שבו אוצרות שלג ואוצרות ברד, ועליית טללים רעים, ועליית אגלים (מים העומדים להלקות פירות), וחדרה של סופה וסערה, ומערה של קיטור, ודלתותיהן אש. ודוד ביקש רחמים עליהם והורידם לארץ. ז) ערבות, שבו צדק משפט וצדקה, גנזי חיים וגנזי שלום וגנזי ברכה, ונשמתן של צדיקים, ורוחות ונשמות שעתיד להיבראות, וטל שעתיד הקב"ה להחיות בו מתים. ושם אופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת וכסא הכבוד, מלך א'ל חי רם ונשא שוכן עליהם בערבות, וחושך וענן וערפל מקיפין אותו. והחושך נמצא רק בבתים החיצונים, אבל בבתים הפנימיים, האור שרוי עמו. ועוד יש רקיע אחד למעלה מראשי החיות. עד כאן יש לך רשות לדבר, מכאן ואילך אין לך רשות, שכן כתוב בספר בן סירא: במופלא ממך אל תדרוש, ובמכוסה ממך אל תחקור, במה שהורשית התבונן, אין לך עסק בנסתרות.

י. כל העוסק בתורה בלילה, הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום. וי"א שכל העוסק בתורה בעולם הזה שהוא דומה ללילה, הקב"ה מושך עליו חוט של חסד לעולם הבא שהוא דומה ליום.

יא. כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה, מאכילים אותו גחלי רתמים.

דף י"ג

א. מן הארץ ועד לרקיע מהלך חמש מאות שנה, ועוביו של רקיע מהלך חמש מאות שנה, וכן בין כל רקיע ורקיע. למעלה מהן חיות הקודש, רגלי החיות כנגד כולם, קרסולי החיות כנגד כולם, שוקי החיות כנגד כולם, רכובי החיות כנגד כולם, ירכי החיות כנגד כולם, גופי החיות כנגד כולם, צווארי החיות כנגד כולם, ראשי החיות כנגד כולם, קרני החיות כנגד כולם. למעלה מהן כסא כבוד, רגלי הכסא כנגד כולם, כסא הכבוד כנגד כולם, מלך א'ל חי וקים רם ונשא שוכן עליהם. וזו היתה תשובת בת קול לנבוכדנצר שאמר אדמה לעליון.

ב. אין דורשים במרכבה ליחיד. ולאב בית דין, וכן למי שלבו דואג בקרבו, מוסרין ראשי פרקים. וי"א שצריך שיהיה גם אב בית דין וגם שלבו דואג בקרבו.

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנרא בתלמוד בבלי

ג. אין מוסרין סתרי תורה אלא למי שיש בו חמשה דברים: שר חמשים, נשוא פנים, יועץ, וחכם חרשים, ונבון לחש (ראה להלן יד.).

ד. אין מוסרים דברי תורה לנכרי, שנאמר 'לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום'.

ה. מעשה מרכבה היא ברייתא על פרשה הכתובה בספר יחזקאל (פרק א'). ותחילתו מותר ללמד, ו"א עד תחילת פסוק 'וארא כעין חשמל' (פסוק כ"ז), והפסוק אינו בכלל. ו"א עד תיבת 'חשמל' ו'חשמל' בכלל. ומכאן ואילך עד 'ויאמר אלי' (תחילת פרק ב') אין מלמדים, אלא מוסרים ראשי פרקים. וללשון שני עד 'וארא' או 'חשמל' מוסרים ראשי פרקים, ומכאן ואילך אין מוסרים אפילו ראשי פרקים, ורק אם הוא חכם ומבין מדעתו, ילמד.

ו. ותינוק שלא הגיע זמנו לא ידרוש ב'חשמל' אע"פ שהוא מבין מדעתו, ומעשה בתינוק שדרש ויצאה אש ושרפתו. וביקשו לגנוז ספר יחזקאל, ואמר להם חנניה בן חזקיה וכי אם זה חכם הכל חכמים הן. ומהו חשמל? חיות אש ממללות. ו"א שבשעה שהדיבור יוצא מפי הקב"ה חשות, ובשעה שאין הדיבור יוצא מפי הקב"ה ממללות.

ז. אלמלא חנניה בן חזקיה נגזר ספר יחזקאל, שהיו דבריו סותרין דברי תורה, והעלו לו שלוש מאות גרבי שמן להדליק, וישב בעלייה ודרשו.

ח. הקב"ה שלח רוח סערה לכבוש את כל העולם כולו תחת נבוכדנצר, שלא יאמרו אומות העולם ביד אומה שפלה מסר את בניו. ואמר הקב"ה על כך, שעוונותיהם של ישראל גרמו לי שאהיה שמש לעובדי פסילים.

ט. מלאך אחד עומד בארץ, וראשו מגיע אצל החיות. ו"א סנדלפון שמו, וגבוה מחברו מהלך חמש מאות שנה, ועומד אחורי המרכבה וקושר כתרים לקונו. ואינו יודע מקומו של הקב"ה, שאין אחד שיודעו, אלא שקושר את הכתר, ומשביע בשם המפורש, והכתר הולך ויושב במקומו.

י. כל מה שראה יחזקאל ראה ישעיה, אלא שלא חש ישעיה לפרש את הכל כמו שפירש יחזקאל, שהיה בן מלכים וגדל בפלטין, ובן כרך הרואה את המלך אינו נבהל ואינו תמה, ולא חש לספר. אבל יחזקאל דומה לבן כפר שראה את המלך.

יא. הארי הוא המלך שבחיות, והשור בבהמות, הנשר בעופות, ואדם מתגאה עליהם. והקב"ה מתגאה על כולם (שארבע אלו בכסא, והוא למעלה מהן) ועל כל העולם כולו. ועל זה נאמר 'כי גאה גאה', שמתגאה על הגאים.

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנרא בתלמוד בבלי

יב. מתחילה היו פני ארבע החיות: פני אדם, אריה, שור, נשר. וביקש יחזקאל רחמים, והפך את השור לכרוב, (פנים של תינוק, ופני אדם של אדם גדול). שאנו צריכים שיבקשו המרכבות עלינו רחמים, והשור הוא קטיגור, ואין קטיגור נעשה סניגור.

יג. בזמן שבית המקדש קיים, היו לחיות שש כנפים, ובזמן שאינו קיים נתמעטו ואין להם אלא ארבע. ו"א שאותם שאומרות בהם שירה נתמעטו. ו"א שאותם שמכסות בהם את הרגלים.

יד. ו"א שבזמן שבית המקדש קיים, לא היה מספר לגדודיו של הקב"ה. ובזמן שאינו קיים, כביכול נתמעטה פמליא של מעלה, ויש להם מספר, ועל זה נאמר 'אלף אלפי ישמשונה ורבו רבבן קדמוהי יקומו'. ו"א שהמספר של 'אלף אלפי' וגו' הוא של כל גדוד, אבל לגדודיו אין מספר. ו"א שהמספר נאמר על משמשי נהר דינור, ולא על משמשים של הקב"ה.

טו. נהר דינור יוצא מזיעת החיות, ונשפך על ראש רשעים בגיהנום. ו"א שנשפך על תתקע"ד דורות שנאמר בהם 'אשר קומטו', שנגזרו להיבראות קודם שנברא העולם (קודם מתן תורה) ולא נבראו. ושתלן הקב"ה בכל דור דור, והן עזי פנים שבדור.

טז. תלמידי חכמים המקמטין עצמן משינה על דברי תורה בעולם הזה, הקב"ה מגלה להם סוד הנהר לעולם הבא.

דף י"ד

א. בכל יום נבראים מלאכי השרת מנהר דינור, ואומרים שירה, ובטלים, שנאמר 'חדשים לבקרים רבה אמונתך'. ו"א שנבראים מדיבורים שיוצאים מפי הקב"ה, שמכל דיבור נברא מלאך אחד, שנאמר 'בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם'.

ב. בישיבה (של דין), שערותיו של הקב"ה כביכול לבנים כזקן, ובמלחמה הן שחורות כעורב, שאין לך נאה בישיבה אלא זקן, ואין לך נאה במלחמה אלא בחור.

ג. תנאים נחלקו בטעם שנאמר אצל הקב"ה שתי כסאות: א) לרבי עקיבא בתחילת דבריו, אחד לו ואחד לדוד. ודחאו רבי יוסי הגלילי, שאין עושים שכינה

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

חול להושיב אדם בצידו. ב) לרבי יוסי הגלילי אחד לדין ואחד לצדקה, והודה לו רבי עקיבא. ג) לרבי אלעזר בן עזריה אחד כסא לישיב עליו, ואחד שרפרף להדום רגליו.

ד. שמונה עשרה קללות קילל ישעיה את ישראל: פִּי הִנֵּה הֶאֱדוֹן ה' צָבָא'וֹת מִסִּיר מִירוּשָׁלַם וּמִיהוּדָה: א) מִשְׁעוֹן, אלו בעלי מקרא. ב) וּמִשְׁעֵנָה, אלו בעלי משנה. כגון רבי יהודה בן תימא וחביריו, שהיו בימיהם שש מאות סדרי משנה, וי"א שבע מאות. ג) כָּל מִשְׁעוֹן לָחֶם, אלו בעלי תלמוד. ד) וְכָל מִשְׁעוֹן מַיִם, אלו בעלי אגדה שמושכין לבו של אדם כמים באגדה. ה) גְּבוּר, זה בעל שמועות. ו) וְאִישׁ מִלְחָמָה, זה שיודע לישא וליתן במלחמתה של תורה. ז) שׁוֹפֵט, זה דיין שדן דין אמת לאמיתו. ח) וְנָבִיא, כמשמעו. ט) וְקָסָם, זה מלך. י) וְזָקֵן, זה שראוי לישיבה. יא) שׁוֹר חֲמֻשִׁים, י"א שר חומשים, שיודע לישא וליתן בחמשה חומשי תורה. יב) מִתּוֹרָגְמָן לְצִיבוֹר, שאין מעמידים פחות מבן חמשים שנה. יג) וְנִשְׂוֹא פָּנִים, זה שנושאים פנים לדורו בעבורו למעלה, ושנושאים פנים בעבורו למטה, שחשוב בבית המלך. יד) וְיֹעֵץ, שיודע לעבר שנים ולקבוע חדשים. יז) וְחֶכֶם, זה תלמיד המחכים את רבותיו. טו) חֲרָשִׁים, שבשעה שפותח בדברי תורה הכל נעשים כחרשים. טז) וְנָבוֹן, זה המבין דבר מתוך דבר. יז) לָחֶשׁ, זה שראוי למסור לו דברי תורה שניתנה בלחש. יח) וְנִתְתִּי נְעָרִים שְׂרִיקָם, שיהיו מנוערים מן המצות, וְתַעֲלוּלִים יִמְשְׁלוּ בָם, אלו שועלים בני שועלים. (מנין הי"ח הוא ע"פ מהרש"א. ועיין גר"א).

ועדיין לא נתקררה דעתו של ישעיה, עד שאמר להם המקרא הזה יִרְהִבוּ הַנְּעָר בְּזָקֵן וְהַנְּקֵלָה בְּנִבְכָּד, שבני אדם שמנוערים מן המצות ירהבו במי שממולא במצות כרמון, ואלו שחמורות דומות עליהם כקלות, ירהבו במי שקלות דומות עליו כחמורות.

ה. לא חרבה ירושלים עד שפסקו ממנה בעלי אמנה במשא ומתן. אבל בעלי אמנה בדברי תורה, לא פסקו אפילו בשעת כשלונה, שאלו שלא היו מחובשי בית המדרש ולא היה בידם לא משנה ולא תלמוד, הודו על האמת.

ו. שלשה הרצאות היו במעשה מרכבה: רבי יהושע הרצה דברים לפני רבן יוחנן בן זכאי, רבי עקיבא הרצה לפני רבי יהושע, חנניא בן חכינאי הרצה לפני רבי עקיבא. וגם רבי אלעזר בן ערך הרצה לפני רבן יוחנן בן זכאי, אלא שהשלשה הרצו לאחרים וגם אחרים הרצו בפניהם, או שהרצו לפני מי שהרצה לאחרים,

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

אבל רבי אלעזר לא הרצו אחרים לפניו, וגם הוא לא הרצה לפני מי שהרצה לאחרים.

ז. ארבעה נכנסו בפרדס, שעלו לרקיע על ידי שם. ואלו הן: בן עזאי בן זומא אחר ורבי עקיבא. והזהירם רבי עקיבא כשיגיעו אצל אבני שיש טהור לא יאמרו מים מים, שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. בן עזאי הציץ ומת. בן זומא הציץ ונפגע, שנטרפה דעתו. אחר קיצץ בנטיעות, שאמר על מט"ט שמא ח"ו שתי רשויות הם, והלקו למט"ט ששים מכות של אש על שלא הלך מפניו, ונתנו לו רשות למחוק זכויות של אחר. יצתה בת קול שובו בנים שובבים חוץ מאחר, אמר הואיל ונטרדתי מעולם הבא אהנה מעולם הזה, ויצא לתרבות רעה. רבי עקיבא יצא בשלום.

ח. אסור לסרס את הכלב, שנאמר 'ובארצכם לא תעשו', כל שבארצכם.

ט. בתולה שעיברה, והיא אומרת שימצאו לה בתולים, או שנשאה כהן גדול ולא ידע שהיא מעוברת, ומצא לה בתולים, ואחר כך נמצאת מעוברת, מותר לכהן גדול לקיימה, ולא משום שחוששים לשמואל שיכול לבעול בלא דם, שזה אינו מצוי, אלא שחוששים שמא עיברה באמבטי, מזרע שהיה בתחילה יורה כחץ.

דף ט"ז

א. חכמים נחלקו כמה יש בין מים עליונים לתחתונים: לבן זומא שלש אצבעות, שנאמר 'ורוח אלקים מרחפת על פני המים', כיונה המרחפת על בניה ואינה נוגעת. (ולרבי יהושע זה נאמר על יום ראשון, והבדלה בין המימות היה ביום שני). י"א שיש ביניהם כחוט השערה. וי"א כשיעור שיש בין לוחות שמסדרין על הגשר, וי"א כשני בגדים הפרוסים יחד, וי"א כשתי כוסות הכפופים יחד.

ב. כל מה שברא הקב"ה ברא כנגדו, ברא הרים ברא גבעות, ברא ימים ברא נהרות, שנאמר 'גם את זה לעמת זה עשה האלקים'. זו דרשת רבי מאיר. ורבי עקיבא דרש, שהקב"ה ברא צדיקים ורשעים, גן עדן וגהינום, כל אחד יש לו שני חלקים, בגן עדן ובגהינום, זכה צדיק נטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן, נתחייב רשע נטל חלקו וחלק חבירו בגהינום.

ג. דברי תורה קשים לקנותן ככלי זהב וכלי פז, ונוחים לאבדן ע"י שכחה ככלי זכוכית, שנאמר לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז. זו דרשת רבי מאיר.

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

ורבי עקיבא דרש, מה כלי זהב וכלי זכוכית שנשברו יש להם תקנה, כך תלמיד חכם אף על פי שסרח יש לו תקנה.

ד. אחר לא רצה לחזור בתשובה, ששמע מאחורי הפרגוד שובו בנים שובבים חוץ מאחר. פעם אחת תקפו רבי מאיר והכניסו ל"ג בתי מדרשות, ושמע מתינוקות פסוקים העוסקים בפורענות רשעים ושלא מועיל להם תשובה, עד שהאחרון אמר לו 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי', והיה נשמע כאילו אמר 'ולאלישע' אמר אלקים, וקרעו בסכין ל"ג גזרים ושלחו לבתי המדרשות. וי"א שרצה לקורעו.

ה. הרוצה ללמוד תורה מפי רשע, אם גדול הוא, ויודע לזהר שלא ללמוד ממעשיו, יכול ללמוד מפיו. ועל זה סמך רבי מאיר ולמד מפי אחר, והיה דומה למי שאוכל גוף הפרי וזורק את הגרעין, או כמי שמצא רימון, תוכו אכל וקליפתו זרק. אבל מי שהוא קטן, לא ילמוד אלא מרב הדומה למלאך ה' צבאות.

ו. תלמידי חכמים נמשלו לאגוז, שגם אם נתלכלך בטיט ובצואה אין מה שבתוכו נמאס, כך תלמיד חכם אע"פ שסרח אין תורתו נמאסת.

ז. מתחילה לא אמר הקב"ה שמעתא מפי רבי מאיר, לפי שלמד אצל אחר, עד ששמע אליהו מרבה בר שילא שרבי מאיר אכל תוכו של רימון וזרק קליפתו, אמר הקב"ה שמעתא משמו. ומה אמר? בזמן שאדם מצטער, שכינה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, ואם כך הקב"ה מצטער על דמן של רשעים, ק"ו על דמן של צדיקים שנשפך.

ח. חכמים שיצאו לתרבות רעה, טינא היתה בלבם מתחילה, כגון דואג ואחיתופל שהיה להם שלש מאות ספיקות במגדל הפורח באויר (במסכת אהלות), ואין להם חלק לעולם הבא, שמיימיהם היו רשעים. וכן אחר, לא הגינה תורתו עליו, לפי שזמר יווני לא פסק מביתו, והיה לו להניח בשביל חורבן הבית. ובשעה שהיה עומד מבית המדרש, היו הרבה ספרי מינים נושרים מחיקו.

משל לצמור שיורד ליוורה של צבע, שאם הוא נקי עולה לו צבעו, ואם לאו אינו עולה לו. כך תלמידי חכמים תורתם עולה להם ומגין עליהם מן החטא, אם הם נקיים, שיראת חטאם קודמת לתורתם.

דף ט"ז

א. רבי עקיבא עלה לרקיע בשלום וירד בשלום. ונחלקו חכמים מה דרש (כדי להבין היכן מקום שכינה ולא להציץ שם, או שלא לבוא לידי טעות): א י"א

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

'ואתה מרבבות קודש', אות הוא ברבבה שלו. ב) י"א 'דגול מרבבה', דוגמא הוא ברבבה שלו. ג) י"א 'ה' צבאות שמו', אדון הוא בצבא שלו. ד) י"א 'לא ברוח ה' ואחר הרוח רעש וגו' ואחר האש קול דממה דקה והנה ה' עובר'.

ב. ששה דברים נאמרו בשדים, שלשה כמלאכי השרת, ושלושה כבני אדם. יש להם כנפים, וטסים מסוף העולם ועד סופו, ושומעים מאחורי הפרגוד מה שעתיד להיות כמלאכי השרת. אוכלים ושותים, פרין ורבין, ומתים, כבני אדם.

ג. ששה דברים נאמרו בבני אדם, שלשה כמלאכי השרת, ושלושה כבהמה. יש להם דעת, ומהלכים בקומה זקופה, ומספרים בלשון הקודש כמלאכי השרת. אוכלים ושותים, פרין ורבין, ומוציאים רעי, כבהמה.

ד. המסתכל מה לפנים יפה לו שלא בא לעולם, אע"פ שכבר היה, והוא משל למלך שציוה לעבדיו לבנות לו פלטרין גדולים על האשפה, ובנו לו, אין רצונו להזכיר שם אשפה.

ה. כל שלא חס על כבוד קונו טוב ויפה לו שלא בא לעולם. ומי הוא זה שלא חס על כבוד קונו? י"א המסתכל בקשת, שהוא כמראה דמות כבוד ה'. וי"א זה העובר עבירה בסתר, שהוא כאילו דוחק רגלי שכינה.

ו. אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו, ילך למקום שאין מכירים אותו, וילבש ויתעטף במלבושים שחורים, ויעשה מה שלבו חפץ, ואל יחלל שם שמים בפרהסיא. ודוקא כשאין יכול לכוף את יצרו, אבל אם יכול לכוף את יצרו, הרי הוא כאילו דוחק רגלי שכינה.

ז. כל המסתכל בשלשה דברים עיניו כהות: בקשת, שהוא כמראה דמות כבוד ה'. בנשיא, שנאמר 'ונתת מהודך עליו'. ובכהנים כשעמדו על דוכנן בבית המקדש ומברכים את ישראל בשם המפורש.

ח. אם יאמר לך יצר הרע חטוא, והקב"ה מוחל, אל תאמין. ומי מעיד על האדם? י"א אבני ביתו וקורות ביתו. וי"א נשמתו, וי"א ששני מלאכי השרת המלווים אותו. וי"א שאברים שלו מעידים בו.

ט. תנאים נחלקו אם עושים סמיכה על הקרבן ביום טוב. י"א שלא יסמוך, לפי שצריך לסמוך בכל כוחו, ונמצא משתמש בבעל חי, והשימוש בבעל חי אסור משום שבות, ואסרו שבות אפילו במקום מצוה. וי"א שיסמוך, לפי שהסמיכה

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

היא מצוה. (וי"א שנחלקו בסמיכה עצמה אם היא מצוה, שהאומר שלא לסמוך סובר שאין דין סמיכה אלא בשלמי נדבה ולא בשלמי חובה).

וזו היתה מחלוקת ראשונה אצל חכמי ישראל. ונחלקו בה נשיא ואב בית דין דור אחר דור. בדור ראשון היה יוסי בן יועזר נשיא, ויוסף בן יוחנן אב בית דין. בדור שני יהושע בן פרחיה נשיא, ניתאי הארבלי אב בית דין. בדור שלישי יהודה בן טבאי נשיא, ושמעון בן שטח אב בית דין, וי"א להיפך. בדור רביעי שמעיה נשיא ואבטליון אב בית דין. בדור חמישי היו הלל ומנחם, מנחם יצא (י"א לתרבות רעה וי"א לעבודת המלך), ונכנס שמאי, הלל היה נשיא ושמאי אב בית דין.

בשני דורות ראשונים היה הנשיא אומר שלא לסמוך ביום טוב, ואב בית דין לסמוך. בדור שלישי היה יהודה בן טבאי אומר שלא לסמוך ושמעון בן שטח לסמוך. בשני דורות אחרונים, הנשיא אמר לסמוך, ואב בית דין שלא לסמוך. ולעולם אל תהא שבות קלה בעיניך, שהרי סמיכה היא מצוה, ואין בה ביום טוב אלא שבות, ונחלקו בה גדולי הדור.

י. הצדוקים היו אומרים שאין עדים זוממים נהרגים אלא אם כן נהרג הנדון על פיהם, שדרשו 'נפש תחת נפש'. אבל חכמים אמרו שאם הוזמו העדים לאחר שכבר נהרג הנדון, אין נהרגים, שנאמר 'כאשר זמם לעשות לאחיו' והרי אחיו קיים.

יא. עדים שהעידו על פלוני שחייב מיתה, והוזם אחד מהם, אין נהרגים עד שיזומו שניהם. וכן אם העידו על פלוני שחייב מלקות, אין לוקין עד שיזומו שניהם, וכן אם רצו לחייבו ממון, אין משלמין עד שיזומו שניהם. מעשה ביהודה בן טבאי שהרג עד זומם שהוזם לבדו, וקיבל עליו שלא יורה הלכה אלא בפני שמעון בן שטח. וכל ימיו היה משתטח על קברו של אותו הרוג.

יב. סמיכה על הקרבן צריכה שתהא בכל כוחו של סומך.

יג. לת"ק אין בנות ישראל סומכות על קרבן שלהן, שנאמר 'בני ישראל וסמך', בני ישראל סומכים ולא בנות ישראל. ולרבי יוסי ורבי שמעון הנשים סומכות רשות. י"א שאינו משום שיש דין סמיכה בנשים, אלא כדי לעשות להן נחת רוח עושים כעין סמיכה, שמקיפים ידיהם אבל אין סומכים בכל כוחן, שהרי אסור לעשות עבודה בקדשים.

יד. י"א שאסור להשתמש בשבת בצדדים של בהמה. וי"א שמותר להשתמש בצדדים. וכל שהוא שוה בגובה גבה של בהמה, לא נקרא צדדים ואסור

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

להשתמש בו לדברי הכל. ולפיכך יש איסור שבות בסמיכה אפילו אם סומך בראשה של בהמה.

דף י"ז

א. לבית שמאי מביאין שלמים ביום טוב, לפי שיש בהם אכילת הדיוט, אבל אין סומכים עליהם ביו"ט אלא מערב יו"ט (לשיטתם לעיל שאין סומכים ביו"ט משום שבות). ועולות אין מביאים בכלל, לפי שאין בהן אכילת הדיוט, ולמדים מ'הוא לבדו יעשה לכם', שלא הותר מלאכה ביו"ט אלא לכם ולא לגבוה. ולבית הלל מביאים ביום טוב שלמים ועולות וסומכים עליהם.

ב. עצרת שחל להיות בערב שבת, לבית שמאי אין מקריבין ביו"ט עולות ראייה וחגיגה. ואע"פ שאי אפשר להקריב למחר שהוא שבת, מקריבים ביום ראשון. ולבית הלל מקריבים ביו"ט.

ג. ואם חל עצרת בשבת, לדברי הכל יום טבוח של קרבנות ראייה וחגיגה הוא לאחר השבת. ואין כהן גדול מתלבש ביום זה בכלים נאים שלו, ומותר בהספד ובתענית, כדי שלא לקיים את דברי הצדוקים שהיו אומרים שעצרת הוא לעולם לאחר השבת.

ד. מי שלא הקריב קרבן חגיגה ביום טוב ראשון של חג הסוכות, חוגג והולך בכל שבעת ימי הרגל, וביום טוב האחרון של חג. ולא אמרו שיום שמיני של חג הוא רגל בפני עצמו לענין תשלומין, אלא לענין 'פז"ר קש"ב'. (א. שצריך פ"יס למשמרות בפני עצמו, ואינו בכלל סדר המשמרות שסידרו בפרי החג. ב. מברכים בו ז'מן. ג. הוא ר'גל בפני עצמו, שיש לו שם בפני עצמו ואינו קרוי סוכות. ד. טעון ק'רבן בפני עצמו, שאינו ממשיך כסדר פרי החג. ה. טעון ש"יר בפני עצמו, ואינו כסדר השיר של ימות החג. ו. טעון ב'רכה, שהיו מברכים ביום זה את המלך).

ה. חג שבועות יש תשלומין לקרבנותיו כל שבעה, לפי שהוקש לחג המצות. אבל אין מקישים לחג הסוכות שיש לו תשלומים שמונה ימים, שכלל אמרו חכמים 'תפסת מועט תפסת, תפסת מרובה לא תפסת'.

ו. מצוה למנות לעומר ימים ושבועות, שנאמר 'תספרו חמשים יום' 'שבעה שבועות תספר לך'. ומכאן שחג שבועות יש תשלומין לקרבנותיו שבעה ימים,

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנרא בתלמוד בבלי

שאמרה תורה 'מִנָּה ימים וקדש חודש מִנָּה ימים וקדש עצרת', מה חודש קדושתו באחד למנוייו, שיום אחד הוא ראש חודש, אף עצרת למנוייה, יום אחד ליו"ט, ושבוע אחד לתשלומין.

ז. ומותר לעשות מלאכה בימי תשלומין של חג שבועות, שנאמר 'וקראתם ובקצרכם', איזהו חג שאתה קורא וקוצר בו, זה חג עצרת. ואי אפשר לפרש ביום טוב עצמו שהרי אסור במלאכה, אלא בימי תשלומין. אבל בימי תשלומין של חג המצות וחג הסוכות שהן חול המועד, אסור בעשיית מלאכה.

דף י"ח

א. חול המועד אסור בעשיית מלאכה. ונחלקו תנאים מנין למדנו זאת: (א) לרבי יאשיה שנאמר 'את חג המצות תשמר שבעת ימים', שומריהו מן המלאכה. (ב) לרבי יונתן נלמד בק"ו מראשון ושביעי שאין קדושה לפניהם ואחריהם. (ואין דומה לששת ימי השבוע שהן בין שתי שבתות ומותר במלאכה, לפי שיש בו קרבן מוסף. ואין דומה לראש חודש שיש בו מוסף, לפי שנקרא מקרא קודש). (ג) לרבי יוסי הגלילי שנאמר 'כל מלאכת עבודה לא תעשו', וסמוך לו 'שבעת ימים תקריבו אשה'. (ד) לרבי עקיבא שנאמר 'אלה מועדי ה', ללמד על חול המועד שאסור במלאכה, שעל ראשון ושביעי כבר נאמר 'שבתון'. (ה) י"א שנאמר 'ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה', מה שביעי עצור אף ששת ימים עצורים. אבל אין עצורים בכל מלאכה, שנאמר 'וביום השביעי עצרת', ומסרן הכתוב לחכמים לומר לך איזה יום אסור ואיזה מותר, איזו מלאכה אסורה ואיזו מותרת.

ב. יום טובח של עצרת שחל ביום ראשון (שהיה עצרת בשבת), מותר בהספד ובתענית, כדי שלא לקיים דברי צדוקים האומרים שעצרת הוא לעולם אחר השבת. ויום טובח שחל באמצע השבוע, אסור בהספד ובתענית.

ג. הטובל או הנוטל את ידיו לחולין, אין צריך כוונה, ולפיכך אפילו אם לא נתכוין כלל, הרי הוא טהור לחולין (מסקנת הגמרא י"ט). אבל הטובל או נוטל ידיו למעשר, צריך כוונה לשם מעשר, ולפיכך אם טבל ולא נתכוין כלל, או אפילו אם נתכוין לשם חולין, אסור במעשר עד שיטבול לשם מעשר. ואם טבל לשם מעשר, לא נטהר אלא למעשר, אבל לא נטהר לתרומה עד שיטבול לשם תרומה. ואם טבל לשם תרומה, נטהר לתרומה, אבל לא לקודש. ואם טבל לשם

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנרא בתלמוד בבלי

קודש, טהור לקודש, ואסור לחטאת. אבל אם טבל לשם החמור, מותר בקל. (כגון אם טבל לשם חטאת מותר בקודש, ואם טבל לשם קודש מותר בתרומה).

ד. בגדי עם הארץ, טמאים מדרס אצל פרושים שאוכלים חולין שלהם בטהרה. בגדי פרושים, טמאים מדרס לאוכלי תרומה. בגדי אוכלי תרומה, טמאים מדרס לקודש. ואפילו חסיד שבכהונה, מטפחת שלו טמאה מדרס לקודש. בגדי קודש, טמאים מדרס לחטאת. וכל אלו מעלות מדברי סופרים, שאמרו שאין שמירת טהרתן של אלו חשובה שמירה אצל אלו, ומתוך שהן אלו אצל אלו כאילו לא שמרוה, גזרו בבגדיהם שמא ישבה בהן אשתנו נדה, והרי הן מדרס הנדה. (דין בגדים של האוכל חולין על טהרת הקודש מבואר להלן כ.).

ה. אלו דינים הנוהגים בתרומה וביכורים (ולא במעשר ובחולין): א) אסורים לזרים. ואם אכלן זר במזיד, חייב מיתה. ואם אכלן בשוגג, חייב קרן וחומש. ב) הן נכסי כהן, ויכול לקדש בהם את האשה. ג) אם נתערבו בחולין, עולים באחד ומאה. ואם נתערבו בפחות מאחד ומאה, כל התערובת אסורה לזרים. ד) טעונים נטילת ידים כדי לנגוע בהן, שחכמים גזרו על סתם ידים שהן שניות, ושני עושה שלישי בתרומה. ה) מי שנטמא טומאה מן התורה וטבל, אסור לאכלן עד הערב שמש.

ו. כל שהוא טהור מן התורה וחכמים גזרו עליו טומאה, יש לו דין שני לטומאה, והוא מטמא את הקודש (שעושה שלישי בקודש, והשלישי בקודש עושה רביעי), ופוסל את התרומה (שאם נגע בתרומה עשאו שלישי). ומותר בנגיעה במעשר, שמעשר לא נעשה שלישי. ומותר באכילת חולין. ולרבי מאיר מותר גם לאכול מעשר, ולחכמים אסור באכילה.

ז. האוכל מעשר, לחכמים צריך נטילת ידים, שסתם ידים שניות, ושני אסור באכילת מעשר. האוכל פירות של חולין, אין צריך נטילת ידים, ואם נוטל ידיו, הרי הוא מגסי הרוח. והאוכל פת של חולין, צריך נטילת ידים. והאוכל קודש, צריך להטביל ידיו בארבעים סאה. והרוצה ליגע במי חטאת, אם נטמאו ידיו באחת מן הדברים המטמאין את הידים ולא את הגוף, צריך לטבול את כל גופו.

דף י"ט

א. גל שנתלש, ובו ארבעים סאה, ונפל על האדם ועל הכלים, טהורים. וא"צ שיהיה יושב ומצפה אימתי יתלש הגל כדי לכון בטבילתו, שהטובל לחולין אין צריך כוונה.

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנרא בתלמוד בבלי

ב. ודוקא כשהטביל בראשי הגל כשמגיע לארץ, אבל אם טבל בגל כשהוא עומד באויר כעין כיפה, כגון שהושיט כלים למעלה והטבילם שם, לא עלתה לו טבילה, שאין מטבילים באויר.

ג. הטובל בחדלית של גשמים, ששוטפת ויורדת ממקום גבוה ויש בה ארבעים סאה, לא עלתה לו טבילה, לפי שהוא מקום קטפרס, וארבעים סאה שבו אין במקום אחד.

ד. פירות שנפלו לתוך אמת המים, ופשט מי שידיו טמאות ונטלן, ידיו טהורות אע"פ שלא נתכוין, שאין צריך כוונה כשנטהר לשם חולין. והפירות לא הוכשרו לטומאה, שאינן בכלל 'כי יותן מים על זרע', כיון דלא ניחא ליה במים שעליהם. אבל אם נתכוין שידחו ידיו, הוכשרו הפירות לקבל טומאה, שגילה דעתו שנוח לו בנפילת הפירות שעל ידיה הדיח את ידיו, והרי הן בכלל 'כי יותן'.

ה. מקוה שנמדד ויש בו ארבעים סאה מכוונות, וירדו שנים וטבלו זה אחר זה, הראשון טהור, שהרי טבל במקוה שלימה. והשני, לחכמים טמא, לפי שהראשון הוציא קצת מן המים על גופו, וטבל במקוה חסר. ולרבי יהודה, אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים אף השני טהור, שאומרים 'גוד אחית' במים שעל גופו של ראשון וכאילו הן במקוה, ויש בה ארבעים סאה.

ו. י"א שלא נחלקו אלא כשהיתה טבילתו של שני בשביל אחת ממעלות של חכמים (כגון האונן והמחוסר כפורים שצריכין טבילה לקודש, ואינו טמא טומאה דאורייתא), שבזה סובר רבי יהודה שאומרים גוד אחית במים שעל הראשון, אבל כשטובל מטומאה גמורה לטהרה, מודה רבי יהודה לחכמים שהשני טמא. וי"א להיפך, שהמחלוקת כשטובל מטומאה גמורה, אבל כשטובל משום מעלות דרבנן, לדברי הכל אומרים 'גוד אחית' במים שעל הראשון והשני טהור.

ז. טבל בלא כוונה כלל, ועלה מן המקוה, יכול להחזיק עצמו ולכוין לכל מה שירצה. אבל אם טבל וכיון לשם דבר קל, ועלה, שוב אינו יכול להחזיק עצמו ולכוין לדבר החמור.

ח. ודווקא כשכבר עלה מן המקוה לגמרי, אבל אם רגלו אחת עדיין במים, יכול לכוין לכל מה שירצה, אע"פ שמתחילה כיון לדבר הקל. (ללשון ראשון, דין זה הוא רק לרבי יהודה, שאומרים גוד אחית במים שעל גופו, אבל לחכמים אין אומרים 'גוד אחית' אפילו למעלות דרבנן. וי"א שגם חכמים מודים במעלות דרבנן כמו שנתבאר).

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

ט. היו שלש גומות בנחל, עליונה תחתונה ואמצעית, העליונה והתחתונה כל אחת של עשרים סאה, והאמצעית היא של ארבעים סאה, וחרדלית של גשמים עוברת ביניהן, לרבי יהודה בשם רבי מאיר מטבילים גם בעליונה, שאומרים 'גוד אסיק' את מי האמצעית לעליונה. וכל שכן שמטבילים בתחתונה משום 'גוד אחית'. ולרבי יהודה עצמו, מטבילים רק בתחתונה משום גוד אחית, אבל לא בעליונה, שאין אומרים 'גוד אסיק'.

ומכאן למדנו, שהטובל במקוה שיש בה ארבעים סאה מכוונות, ועדיין רגליו במים, לרבי יהודה אין טובלים מחטין וצינורות במים שעל ראשו, שאע"פ שאומרים 'גוד אחית' לטהר את השני שנמצא למטה, אין אומרים 'גוד אסיק' להעלות את המים שלמטה כלפי מעלה.

י. הטובל לשם חולין, לחכמים אסור במעשר, ולרבי מאיר מותר, שלדבריו לא עשו מעלה במעשר יותר מחולין. וכן בגדי אוכלי חולין, לחכמים הם טמאים מדרס לאוכלי מעשר, ולרבי מאיר טהורים לאוכלי מעשר.

א. האוכל חולין על טהרת הקודש, לשיטת התנא במשנתנו דינו כאוכל קודש, ומטפחתו טמאה מדרס רק לענין חטאת, אבל לא לענין אכילת קודש. וי"א שדינו כחולין, וי"א שדינו כתרומה.

ב. היסח הדעת של שמירת טהרות, חשוב כטומאה. ומעשה באשה שאמרה לרבי ישמעאל על בגד שלה שארגתו בטהרה ולא היה בלבה לשומרו בטהרה, ונתברר שנדה משכה עמה בחבל. ועוד מעשה באשה שאמרה כן על מפה שלה, ונתברר שנפסק לה נימא וקשרתה בפה כשהיתה נדה, ואפשר שהיה הרוק לח כשארגה כשלהש אצבעות. ועל זה אמר רבי ישמעאל 'כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים בלבו לשומרו טהור, אין בלבו לשומרו טמא'.

ג. ואם נתכוין על דבר לשומרו בטהרה, והיה טועה שהוא דבר פלוני, ונתברר לו שהוא דבר אחר, אין זה חשוב היסח הדעת והוא טהור. ולפיכך אם הושיט את ידו לסל ליטול פת של חיטים, ועלתה בידו פת שעורים, הרי זה טהור. וכן אם שמר את החבית בטהרה בחזקת שהיא של יין, ונמצאת שהיא של שמן, טהורה.

ד. ויש שמירה לחצאין, שאם אמר שמרתי את החבית מדבר המטמאה (שנותן לה טומאה לטמא אחרים) ולא מדבר הפוסלה, הרי היא טהורה מלטמא אחרים, ואסורה באכילה (לאוכלי חולין בטהרה).

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

ה. וכן אם הושיט את ידו בסל של תאנים שעל כתיפו, והמגריפה בתוך הסל, והיה בלבו לשמור את הסל, ולא היה בלבו על המגריפה, הסל טהור, והמגריפה טמאה. ואין המגריפה מטמאה את הסל שאין כלי מטמא כלי, ואינה מטמאה את התאנים שבתוך הסל, אם שמר את המגריפה מדבר המטמאו ולא מדבר הפוסלו להשתמש בה לטהרות לכתחילה. (וי"מ ששמר את האוכל הדבוק במגריפה מדבר המטמאה לטמא אחרים, ולא מדבר הפוסל את המאכל עצמו).

ו. שתי נשים חבירות, שנתחלפו להן כליהם בבית המרחץ, טמאות, שכל אחת אומרת מסתמא חברתי היא אשת עם הארץ, ומסיחה את דעתה מלשמור את הבגדים בטהרה.

ז. מי שנתחלפו לו כלים של שבת בכלים של חול ולבשן, נטמאו, לפי שאדם עושה יותר שימור לכלים של שבת, וכשטעה שהן בגדי חול, מסיח דעתו משמירה מעליא שעושה לבגדים של שבת.

ח. מי שנפל סודר שלו ממנו, ואמר לחבירו תנה לי, ונתנה לו, טמאה, שחזקה היא שאין אדם משמר מה שביד חבירו.

ט. מי שהיו חמריו ופועליו שהן עמי הארץ טעונים טהרות, אע"פ שרואה אותם ולא הסיח דעתו מלשומרם, אין יכול לסמוך על שמירתו והן טמאות, שאין אדם משמר מה שביד חבירו. ואם הטבילין לשם כך, אפילו אם הפליג מהן יותר ממיל, הרי הן טהורות, שגם אם נגעו אינם טמאות כיון שטבלו לשם כך. ואע"פ שאין עם הארץ נזהר על מגע חבירו, הם נזהרים שלא יגעו בהם עם הארץ אחר, לפי שיכול לבוא להם פתאום בדרך עקלתון. אבל אם אמר להם לכו ואני אבוא אחריכם, כיון שנתעלמו עיניו מהן, טהרותיו טמאות, שאינם מקפידים על מגע עם הארץ אחר, ואין חוששים שיבוא להם פתאום בדרך עקלתון כיון שהם סומכים שהוא בא אחריהם.

הדרך עלך אין דורשין למסקנא

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנרא בתלמוד בבלי

חומר בקודש למסקנא

דף כ"א

חכמים תיקנו י"א מעלות בטהרה של קודש, ולא החמירו בהן בטהרה של תרומה. ואלו הן:

א. בתרומה מטבילים כלים בתוך כלים, אבל לא לקודש. והטעם שהחמירו בקודש: לרבי אילא מפני שכבידו של כלי חוצץ. ולרבא שמא יטביל מחטין וצינורות בכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד, ואין זו טבילה, שהמים הנכנסים לכלי אינם חיבור למי המקוה.

ב. כלי הראוי להשתמש בתוכו, ומאחוריו, ובית צביטתו, כל תשמיש שבו חשוב כלי בפני עצמו לענין תרומה, שאם נטמא זה בטומאה דרבנן, לא נטמא זה. אבל לענין קודש, אם נטמא אחד מהן כולו טמא.

ג. הנושא את המדרס, כגון מנעל של זב, נושא את התרומה בחבית של חרס, שאינו נוגע באוירה. אבל אינו נושא את הקודש.

ד. בגדי אוכלי תרומה, הן טמאים מדרס לקודש.

ה. בגד טמא שבא להטבילו לקודש, אם קשור הוא, מתיר את קשרו, משום שדומה לחציצה, ואם לח הוא מנגבו תחלה ואחר כך מטבילו. אבל בתרומה, יכול לקשור את הבגד ואחר כך להטבילו.

ו. כלים הנגמרים בטהרה, שנזהר בשמירתם כשבאו סמוך לגמרון ויהיו ראויים לקבל טומאה, צריכים טבילה לקודש, אבל לא לתרומה.

ז. הכלי מצרף את מה שבתוכו לקודש, שאם היו חתיכות אוכלים הרבה בכלי אחד, ונגע טמא באחד מהן, הכלי מצרפן להיות כולן חתיכה אחת, ונטמאו כולן. אבל אינם מצרפן לענין תרומה, אלא אותה חתיכה שנגע בה היא ראשון, והנוגעת בה היא שניה, והנוגעת בשניה היא שלישית, והשאר טהורות.

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנרא בתלמוד בבלי

- ח. הרביעי בקודש פסול (ואינו פוסל עוד אחר), והשלישי בתרומה.
- ט. בתרומה, אם נטמאת אחת מידי בטומאת ידים, חבירתה טהורה. ובקודש צריך להטביל שתיהן, שהיד מטמא את חבירתה בקודש אבל לא בתרומה.
- י. אוכלים אוכלין נגובים (שלא הוכשרו לקבל טומאה) בידי מסואבות בתרומה, שאע"פ שהידים שניות, אין מטמאות אוכל שלא הוכשר. אבל לא בקודש.
- יא. האונן שלא נטמא במתו, ומחוסר כיפורים (כגון זב למחרת טבילתו שעדיין מחוסר קרבן), צריכים טבילה (לאחר שיביא קרבנו) לאכילת קודש. אבל לא לאכילת תרומה.
- יב. לשיטת רבי אילא אין אלא עשר מעלות, שטבילת כלים בתוך כלים וטבילת בגד קשור אחת הן, ששתיהם משום חשש חציצה.
- יג. חמש מעלות הראשונות (לרבי אילא, שהן שש מעלות לרבא), נוהגות בין בקודש ובין בחולין שנעשו על טהרת הקודש, הואיל ויש להם חשש של טומאה דאורייתא. אבל חמש אחרונות, אין נוהגות אלא בקודש, ולא בחולין שנעשו על טהרת הקודש, שמאחר שאין בהם חשש של טומאה דאורייתא, לא גזרו אלא בקודש ממש.

דף כ"ב

- א. מקוה חסר, העומד בצד מקוה שלם, וצינור שביניהם מחבר אותם, אם יש ברוחבו כשפופרת הנוד, כעוביה וכחללה, והן שתי אצבעות חוזרות למקומן, שאדם יכול לגלגל בתוך חללו שתי אצבעות לכל צד, הרי זה עירוב, ומטבילים כלים גם במקוה החסר.
- ב. סל וגרנותני (סל גדול מאד), שמילא אותם בכלים והטבילן, לרבי אילא אינם טהורים לקודש, כדין שאר כלים שאין מטבילים בהם כלים, משום שכבידו של כלי חוצץ. ולרבא טהורים לקודש, שלא שייך בסל וגרנותני חשש שלא יהיה בפיהם כשפופרת הנוד.
- ג. מקוה שחילקו בסל וגרנותני, הטובל שם לא עלתה לו טבילה, שעשאן כשתי מקואות, ואין שיעור לא בזה ולא בזה. ואע"פ שהמים מחברן בין אויר הנצרים אין זה חיבור, והמים הנובעים כאן באים מנהר גדול, ואע"פ כן אין נחשבים כמחובר, שצריך שיהיו ארבעים סאה במקום אחד.

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

ד. כלי טהור, שאין בפיו כשפופרת הנוד, והכניס בו כלים טמאים, וטבלן, לא עלתה לו טבילה, לפי שהמים הנכנסים בכלי אינם חיבור למי המקוה, כיון שאין בהם כשפופרת הנוד. אבל אם היה הכלי החיצון טמא, הכלים שבפנים נטהרים ע"י טבילה, שמתוך שעלתה הטבילה לכלי החיצון ע"י מים שנכנסים לתוכו (שכטומאתו כן טהרתו), עלתה הטבילה גם לכלים הנמצאים בתוכו.

ה. מפני מה אמרו חכמים שמטבילים כלי בתוך כלי לתרומה, ולא חששו כמו שחששו בקודש, לפי שההוראה היא לחברים, וחברים יודעים להיזהר (שלא יהיה כבידו של כלי חוצץ לרבי אילא, ושיהיה בפי הכלי כשפופרת הנוד לרבא). אבל בקודש חששו שעם הארץ יראה את החבר טובל כלי בתוך כלי ויעשה גם הוא כן, ובתרומה אין לחשוש לכך, שאין מקבלים תרומה מעם הארץ, ואין בזה איבה, שיכול ליתנו לכהן עם הארץ חבירו (ואין חוששים שישאל חבר מעם הארץ את כליו, שלא ישתמש בו עד שיטבלנו). אבל בקודש מקבלים ממנו משום שחששו לאיבה.

ו. לרבי יוסי הכל נאמנים על טהרת יין ושמן כל ימות השנה, ומותר לקבל מידם יין לנסכים ושמן למנחות, כדי שלא יהא כל אחד הולך ובונה במה לעצמו, ושורף פרה אדומה לעצמו. ולשיטתו מקבלים עדות מעם הארץ, וכן נוהגים האידנא.

ז. כלי חרס המוקף צמיד פתיל הנמצא באהל המת, וכן כלי חרס הנמצא בארובה שבין הבית שיש בו מת לעליה, לבית הלל מציל על הכל (כל מה שבתוכה כשהיא צמיד פתיל, וכל מה שבעליה כשהיא בארובה). ולבית שמאי אינו מציל אלא על אוכלים ומשקין וכלי חרס, אבל לא על שאר דברים, לפי שהכלים של עם הארץ בחזקת טמאים, ואין כלי טמא חוצץ, ואוכלים ומשקין וכלי חרס בין כך חברים בדלים ממנו, שאין להם טהרה במקוה, ולא טהרנוהו אלא לעצמו, שהוא בין כך לא ישמע לך, אבל בכלי שטף אפשר שהחבר ישאלנו מעם הארץ, ויטבלנו כדי להוציאו מחזקת טומאה של עם הארץ, ולא יטהרנו מטומאת מת בהזאה שלישי ושביעי, שאין אדם שואל כלי לשבעה ימים.

ח. ולשיטת בית שמאי, אם אשה לשה בעריבה בעליה זו, האשה והעריבה טמאים טומאת שבעה, שאין הכלי מציל עליהם, והבצק טהור. וכן אם היה לגין מלאה משקין, הלגין טמא טומאת שבעה, והמשקין טהורים.

ט. לאב"י נאמן עם הארץ לומר שטבל את גופו, אבל אינו נאמן לומר שטבל את כליו. ולרבא נאמן גם על כליו אם אמר שמעולם לא הטביל כלי בתוך כלי. אבל

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

אם אמר שהטביל כלי בתוך כלי, אבל לא הטביל בכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד, אינו נאמן. וכן נאמן לומר שפירות אלו לא הוכשרו לטומאה, אבל אינו נאמן לומר שהוכשרו ולא נטמאו.

י. חבר שבא להזות אפר פרה, מזין עליו מיד. עם הארץ שבא להזות, אין מזין עליו עד שיעשה בפנינו שלישי ושביעי. ואע"פ שהוא נאמן על טבילת גופו, מתוך חומר שהחמרנו עליו בתחילתו שאינו נאמן בהזאתו, הקלנו עליו בסופו שנאמן על טבילתו.

יא. כלי עץ או מתכת שנטמא אחוריו או בית צביטתו (מקום שאוחז בו, וי"א בית קיבול שחוקקים בשולי הקערה) במשקין, אחוריו טמאין, תוכו אוגנו אזנו וידיו טהורים, לפי שהיא טומאה מזרבת (שמן התורה אין אוכל ומשקה מטמא כלי, וגזרו חכמים שמשקין יטמאו כלי גזירה משום רוקו של זב ומימי רגליו), אמרו שרק אחוריו טמאין, שעשו חכמים היכר להודיע שטומאה זו מדבריהם, ולא ישרפו עליה תרומה וקדשים. ואם נטמא תוכו, כולו טמא.

וכל זה לענין תרומה, אבל לענין קדשים, אין חילוק בין תוך לאחוריים, ומשנטמא אחד מהם כולו טמא. בין בקודש, ובין בחולין שנעשו על טהרת הקודש.

דף כ"ג

א. מעשה באחד שהעביר חבית של יין קודש, ונפסקה רצועת סנדלו (שהיתה מדרס הזב), והניחה על פי חבית, ונפלה לאויר החבית ונטמאת, באותה שעה אמרו שהנושא את המדרס לא ישא את הקודש. אבל יכול לישא את התרומה (לשיטת רבי חנניה בן עקביא), שלא אסרו חכמים אלא כמעשה שהיה, ובקודש היה מעשה ולא בתרומה.

ב. ונסתפקו בגמרא אם לא גזרו אלא בסנדל טמא, או שגזרו גם על סנדל טהור. ואם גזרו רק על חבית פתוחה, או שגזרו גם על סתומה. ולא נפשט.

ג. ואם עבר ונשא מדרס וקודש, לרבי אילא הקודש טמא, ולרבי זירא הקודש טהור.

ד. מעשה באחד שהעביר מי חטאת ואפר חטאת בירדן ובספינה, ונמצא כזית מת תחוב בקרקעיתיה של ספינה, והאהיל עליו ונטמאו. באותה שעה אמרו, שלא ישא אדם מי חטאת ואפר חטאת ויעבירם בירדן או בשאר נהרות בספינה, ולא יעמוד בצד זה של נהר ויזרקם לצד אחר, ולא ישיטם על פני המים, ולא

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

ירכב על גבי בהמה, ולא על גבי חבירו, אלא אם כן היו רגליו נוגעות בקרקע. אבל מעבירן על גבי הגשר ואינו חושש. ולרבי חנניה בן עקביא לא אסרו אלא בירדן ובספינה וכמעשה שהיה, אבל בשאר נהרות או שלא בספינה, מותר.

ה. כלים שנגמרו ע"י עם הארץ, טמאים. נגמרו ע"י חבר, טמאים לקודש, ואע"פ שזוהר שלא יטמאו משעה שנגמרה מלאכתן ומקבלים טומאה, חששו שמא ניתז עליהם רוק של עם הארץ קודם גמר מלאכה, וכשגמרן עדיין ליחה היא, ונטמאו, ולפיכך צריכים טבילה, אבל אין צריכים הערב שמש.

ו. הצדוקים היו אומרים שכל מעשה שריפת החטאת צריכה להיות בטהורים שהעריב עליהם השמש, אבל חכמים דרשו שהטבול יום כשר בה. וכדי להוציא מלבן של צדוקים, היו מטמאים לשורף את הפרה, ומטבילים אותו, ומתעסק בפרה קודם הערב שמש.

ז. שפופרת שחתכה עם הארץ כדי לתת בתוכה אפר חטאת, יטבלנה מיד. וא"צ לטמאותה טומאה אחרת קודם שיטבילנה כדי שיהיה היכר לצדוקים שאין צריכה הערב שמש, לפי שהיא טמאה ועומדת במגע עם הארץ.

ח. ואם חתכה חבר, אע"פ שהוא נזהר בטהרה, חוששים שמא נפל עליה רוק של עם הארץ קודם גמר מלאכה, וכשחתכה עדיין היתה ליחה ונטמאה, ולפיכך צריכה טבילה. ולרבי יהושע צריך לטמאותה קודם טבילה, כדי שיהיה היכר לצדוקים שמשתמשים בה כשהיא טבולת יום גמורה בלא הערב שמש. ולרבי אליעזר א"צ לטמאותה קודם טבילה, שהחמירו חכמים בשפופרת זו לעשותה כטמא מת ביום שביעי שלו, שצריך טבילה והערב שמש (אע"פ שבשאר כלים שנגמרו בטהרה שצריכים טבילה לקודש, לא הוצרכו הערב שמש, בשפופרת זו החמירו), וכשמטבילה ומשתמש בה מיד, הרי היא טבולת יום, ויש כאן היכר כנגד הצדוקים.

ט. והחותך את השפופרת, והמטבילה, צריכים טבילה, שהא מטמאה כטמא מת. אבל השפופרת עצמה אין צריכה הזאת שלישי ושביעי, שעשאוה כטמא מת ביום השביעי שאינו צריך אלא טבילה והערב שמש.

י. זב שכפה כלי העשוי למדוד בו סאה או תרקב, וישב עליה, טהורה, שנאמר 'והיושב על הכלי אשר ישב עליו יטמא', מי שמיוחד לשיבה, יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו.

יא. אף על פי שעשו חכמים בפרה מעלות הרבה (משום הזלזול שהיו מטמאין את הכהן השורפה לעשותו טבול יום), לא נתנו בה טומאה לכלי שאינו ראוי

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגמרא בתלמוד בבלי

לטומאה, כגון לומר שקורדום שאינו מיוחד לשיבה מטמא מושב. (אבל בכלי הראוי לקבל טומאה, חידשו בה לעשות שאינו נוגע במת כנוגע במת, כגון בשפופרת שחתכה חבר).

דף כ"ד

א. הכלי מצרף את מה שבתוכו לקודש, אבל לא לתרומה. לרבי חנין דין זה הוא מן התורה, שנאמר 'כף אחת עשרה זהב מלאה קטורת', הכתוב עשאו לכל מה שבכף, אחת. ולרבי יוחנן הוא תקנת חכמים. (ומעדותו של רבי עקיבא היא, שהעיד שגזרו על טבול יום שנגע במקצת שבכלי שפסל את כולו).

ב. אפר חטאת שנגע טמא במקצתו, תקנו חכמים שפסל את כולו. וכן אם נגע טבול יום מקצת מן הסולת וקטורת ולבונה וגחלים שבכלי, פסל את כולו. ותקנת חכמים היא, אבל מן התורה לא פסל את כולו, והטעם: לרבי יוחנן, שמן התורה אין הכלי מצרף את מה שבתוכו אפילו לקודש, רק מזרבנג. ולרבי חנין הכלי מצרף מן התורה רק כשצריך לכלי, או בכלי שיש לו תוך, אבל שיירי מנחה שאין צריכים לכלי, או אם צבר על קרטבלא שאין לה תוך, אין הכלי מצרפן מן התורה, אלא שחכמים גזרו שפסל את כולו.

ג. שלישי בקודש טמא מן התורה, שנאמר 'והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל', ומשמע שאפילו אם נגע בשני לטומאה לא יאכל. ורביעי פסול בקודש בקל וחומר ממחוסר כפורים שמוותר בתרומה פסול בקדש, שלישי שפסול בתרומה דין הוא שיעשה רביעי לקודש.

ד. היד מטמאה את חברתה בקודש אפילו שלא בחיבורין (למסקנת הגמרא), כגון שנגעה ידו האחת בטומאה, ולאחר שפירשה מן הטומאה, נגעה ידו האחרת ביד הטמאה, נטמאת השניה. ואפילו אם היד נגובה, ואין לחוש שנגעה היד הטהורה במשקין שבטמאה (שאז היתה נעשית שניה מחמת המשקין), עשו חכמים מעלה בקודש שהיד מטמאה את חברתה.

ה. לשיטת רבי היד השניה נעשית לענין קודש כהראשונה ממש, שהיא מטמאה קודש לטמא קודש אחר ולעשותו רביעי. ולרבי יוסי ברבי יהודה (ורבי יוחנן ורבי לקיש) היד השניה פוסלת את הקודש, אבל אינה מטמאה לטמא אחרים.

ו. למסקנת הגמרא היד הטמאה, מטמאה גם יד טהורה של חבירו לפסול את הקודש. (ולטמא את הקודש לשיטת רבי).

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

ז. י"א שהיד מטמאה חברתה לקודש רק לרבי יהושע, אבל לחכמים אין יד מטמאה את חברתה כלל, לא לעשותה שני לטומאה ולא לעשותה שלישי.

ח. אוכלים של קודש מקבלים טומאה אע"פ שלא בא עליהם משקין, ש'חיבת הקודש' מכשרתן לקבל טומאה, ולפיכך אסור לאכלם בידיים מסואבות כשנוגע בהם בידי, גם אם לא באו עליהם משקין מעולם, שמקבלים טומאה מן הידיים מחמת חיבת הקודש.

ט. ואם לא נגע באוכלים בידי, אלא שתחב לו חבירו לתוך פיו או שתחב לעצמו בכוש ובכרכר אוכלי קודש, אסור לאכול עמהם צנון ובצל של חולין, שמא תיגע ידו המסואבת באוכלי קודש שבפיו. אבל בתרומה מותר, אע"פ שאם תיגע ידו המסואבת בתרומה פוסלתה, לא גזרו בתרומה שמא יגע. (ודוקא כשהאוכלים של חולין נגובים, אבל אם היה משקין עליהם, נעשו המשקין ראשונים מחמת טומאה שבידיו, ועושים את החולין שניים, והתרומה נעשה שלישי).

י. אונן ומחוסר כפורים מותרים בתרומה, ואסורים בקודש עד שיטבלו, שמכיון שהיו אסורים באכילת קודש, הצריכו להם חכמים טבילה.

דף כ"ה

א. עמי הארץ נאמנים על טהרת יין ושמן של קודש בכל ימות השנה. ודווקא ביהודה, אבל בגליל אין מקבלים מהם יין ושמן לקודש, ואפילו משל חברים, מפני שרצועה של כותים מפסקת בין יהודה לגליל, ואי אפשר להביאן לירושלים בטהרה משום טומאת ארץ העמים. (וגם אם יביאם בשידה תיבה ומגדל, לא יועיל לשיטת רבי שאהל זרוק אינו אהל. וגם לא יועיל אם יביאם בכלי חרס המוקף צמיד פתיל, שהקודש אינו ניצול בצמיד פתיל).

ב. אין עמי הארץ נאמנים על טהרת יין ושמן של תרומה בכל ימות השנה, חוץ מבשעת הגיתות והבדים (שהכל מטהרים את כליהם), שאז נאמנים בין בעבר הירדן, ובין בגליל, ובין ביהודה. ונאמנים על היין בשעת היין (הגתות), ועל השמן בשעת השמן (הבדים). אבל אין נאמנים על היין בשעת השמן, ולא על השמן בשעת היין.

ג. אם עברו הגיתות והבדים, והביא עם הארץ לכהן חבר חבית יין של תרומה, לא יקבלנה ממנו, אבל יכול עם הארץ להניחה לגת הבאה, ואז יתננה לכהן. ואם עבר הכהן וקיבלה שלא בשעת הגת, נסתפקו בגמרא אם יכול הכהן להניחה לגת הבאה או לא. (ולא נפשט).

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

ד. אם אמר עם הארץ לכהן הפרשתי לתוך חבית של תרומה רביעית קדש, נאמן בכל השנה, שמתוך שנאמן על הקודש שבה נאמן גם על התרומה.

ה. הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל, רבי מטמא, שאהל זרוק לא חשוב אהל. ורבי יוסי ברבי יהודה מטהר, שאהל זרוק חשוב אהל.

ו. מי אפר פרה, וקודש, אין ניצולים בכלי המוקף צמיד פתיל. אבל מים שעדיין לא נתן עליהם האפר, ניצולים בצמיד פתיל, ויכול לקדשן לאחר מכן.

ז. החברים שבגליל היו מטהרים את יינם ושמנם למזבח, ומניחים אותם, שמא יבוא אליהו ויראה להם שביל ברצועה שבין גליל ליהודה שאינה מארץ העמים.

ח. עם הארץ הבא לגמור את זיתיו לאחר שכבר עברו הגיתות והבדים (כגון זיתים המאוחרות), שכבר אינו נאמן על טהרת יין ושמן לתרומה, ישיר קופה אחת לצורך תרומותיו, ויתננה לעני כהן, ויראה לו שלא הוכשרו הזיתים, והכהן יעשנה בטהרה.

ט. חבר ועם הארץ שירשו את אביהם עם הארץ, יכול החבר לומר לעם הארץ טול אתה חטים שבמקום פלוני (שהחבר יודע שהוכשרו לקבל טומאה), ואני אטול חטים שבמקום פלוני (שלא הוכשרו), או יאמר לו טול אתה יין שבמקום פלוני ואני יין שבמקום פלוני. אבל בשני מינים, כגון בלח ויבש, לא יאמר לו טול אתה לח ואני יבש, או טול אתה חטים ואני אתן שעורים, שכשמת אביהם נפל חלק לזה וחלק לזה בכל המינים, ונמצא החבר מחליפה לו ועובר ב'לפני עור'. אבל במין אחד מותר, לפי שיש ברירה, ונתברר שזה היה חלקו של עם הארץ, ואין כאן חליפין.

י. ואותו חבר שורף את הלח, ומניח את היבש. ואם הוא דבר שיש לו גת, אפשר שיכול להניחה לגת הבאה (אם נאמר שעם הארץ שנתן לכהן שלא בשעת הגת, יכול הכהן להניחה אצלו עד שעת הגת). וכן אם הוא משתמר עד הרגל, יניחנו עד הרגל שאז טומאת עם הארץ אינה נוהגת, וימכרנה.

יא. היה הולך לעשות פסחו, ובית הפרס של שדה שנחרש בו קבר מפסיקו, בודקו בנפיחה, ואם יש עצם כשעורה רואהו ונשמט ממנו, כדי שלא יסיטנו ברגלו. וי"א שבודק אם נידוש ברגל, ואם נידוש עובר שם. וכל זה לעושי פסח, שטומאת בית הפרס דרבנן היא, ולא העמידו חכמים דבריהם במקום כרת. אבל לאוכלי תרומה אין סומכין על בדיקה זו, שהעמידו דבריהם במקום שיש חיוב מיתה.

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

יב. ואם בדק לפסחו, לעולא מותר לאכול בתרומתו, שמתוך שהבדיקה מועלת לפסחו מועלת גם לתרומתו. וכן מבואר במשנתינו, שעם הארץ נאמן על תרומה שעירב בה קודש, מתוך שנאמן על הקודש שבה. ולרבה בר עולא אם בדק לפסחו אסור לאכול בתרומתו.

יג. עם הארץ נאמן כל ימות השנה על קנקנים מלאים ביין או שמן של קודש, שמתוך שנאמן על הקודש נאמן על הקנקנים. אבל אין נאמן על קנקנים ריקנים לאחר שעירה מהם קודש, לומר ששמרן לקודש. וכן אין נאמן על קנקנים מלאים של תרומה אפילו בשעת הגיתות והבדים שנאמן על התרומה שבתוכן, והכהנים החברים אין מקבלים ממנו את התרומה עם הקנקנים, אלא מערים אותם לתוך כליהם.

יד. אין עמי הארץ נאמנים על טהרת הכדים שיש בהם יין או שמן מדומע של תרומה (כגון טבל שהוא כחולין ותרומה המעורבין), אפילו בשעת הגיתות והבדים. ואם יש בהם דימוע של קודש, כגון שמטהר את טבלו ליטול ממנו נסכים, ונמצא שיש בהם דימוע של טבל תרומה וקודש, נאמנים גם על התרומה והכדים (מתוך שנאמנים על הקודש) בשעת הגיתות והבדים, וקודם לגיתות שבעים יום, שאז מקדימין לטהר את כליהם. ומכאן ללמדנו שמוטל על הארים לטרוח ולהכין קנקנים עבור השמן והיין שבעים יום קודם הגיתות והבדים.

דף כ"ו

א. קדרין עמי הארץ מותר ליקח מהן מן המודיעין ולפנים כלי חרס הדקין בשביל קודש, כגון קדרות כוסות וקיתוניות, שאי אפשר בלא הם, שבירושלים אין עושין כבשונות מפני העשן, לא לסיד ולא לקדרות, ולפיכך האמינום שלא לגזור עליהן, שאין גוזרים גזירה על הצבור שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה.

ב. ודוקא לקדר עצמו שהביא הכלים מחוץ למודיעין האמינו, אבל אם מסרם ליד קדר עם הארץ היושב במודיעין או לפנים לא האמינוהו. ולא האמינו אלא על אותן הקדירות שהביא הוא, אבל לא שיצרף עמהן קדירות של קדר אחר היושב במודיעין. ודוקא אצל חברים שראו שהביאן נאמן הקדר, אבל לא אצל לוקחים אחרים.

ג. ואם יצא הקדר מן המודיעין לשוב לאחוריו, אינו נאמן.

ד. ובכרך מודיעין עצמו, פעמים שהוא כלפנים ופעמים שהוא כלחוץ, כיצד? קדר שבא מלפנים ויוצא למודיעין, וחבר נכנס מחוץ למודיעין אל המודיעין,

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

מותר ליקח ממנו כדין לפניו מן המודיעין, שהקדר לא יחזור עוד לאחוריו, ואם לא יקח ממנו עכשיו, מתי יקח ממנו. ואם היו שניהם נכנסים מחוץ למודיעין אל המודיעין, דין המודיעין כבחוף, שימתין עד שיהא מן הכרך ולפנים ויקנה ממנו. וכן אם היו שניהם יוצאים מלפנים, לא יקח ממנו, שהרי כבר מצאו לפניו והיה לו ליקח ממנו שם. וכל שכן אם הקדר נכנס והחבר יוצא, שלא יקח ממנו במודיעין, שהרי סוף הקדר ליכנס לפניו, ויכול החבר לחזור לפניו וליקח ממנו שם.

ה. לריש לקיש לא התירו ליקח מהם אלא כלים שניטלים ביד אחת, ודוקא ריקנין. ולרבי יוחנן מותר גם אם אין ניטלים ביד אחת, ואפילו הם מלאים, ואפילו הם מלאים במשקין שלו שאינן של קודש. ומודה רבי יוחנן שהמשקין עצמן טמאים.

ו. ובתוך ירושלים הם נאמנים אפילו על כלי חרס הגסים לענין קודש, לפי שאין עושים כבשונות בירושלים. (ובדקים שכל יחיד נסכו בביתו, הוסיפו להן טהרה מגבול מודיעין, אבל חביות שאין צריכים אלא בעלי הלשכה המוסרין נסכים לצבור, די להם בתוך העיר. ועוד, שיחידים צריכים לדקים אף לבישול שלמיהן יום יום).

ז. בשעת הרגל נאמנים עמי הארץ בירושלים גם לענין תרומה, שנאמר 'ויאסף כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים', הכתוב עשאן כולן חברים.

ח. ישראל שהם גבאים למלך נכרי לגבות מסים וארנוניות, נכנסו לתוך הבית של ישראל לעבוט עבוטו, אם לא היה נכרי עמהם, נאמנים לומר לא נגענו לענין קודש (אבל לא לענין תרומה). ואם היה עמהם נכרי, נאמנים לומר לא נכנסנו, אבל אין נאמנים לומר לא נגענו. "א משום שאימת נכרי עליהם, שחוששים שמא יענישם. ולפי דבריו אם היה נכרי שאינו חשוב, נאמנים. ו"א שחוששים שמא ילשין עליהם למלך, ולשיטתו גם אם לא היה הנכרי חשוב אין נאמנים.

ט. הגנבים שנכנסו לתוך הבית, אינו טמא אלא מקום דריסת רגליהם. וכן כל הכלים שגנבו, טמאים. ואם עשו תשובה, והחזירו את הכלים, נאמנים לומר לא נגענו בהם, שמאחר שעשו תשובה אינם משקרים.

י. חבר שפתח את חביתו למכור יין בירושלים ברגל, וכל הבא ליקח ממשמש, ואף עמי הארץ ממשמשים, וכן אם התחיל למכור את עיסתו ברגל, לחכמים לא יגמור למכור אחר הרגל, אף על פי שברגל הן טהורין, שברגל הכל חברים, לאחר הרגל מגען טמא למפרע. ולרבי יהודה יגמור, שהתירו סופו משום

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

תחילתו, שאם אתה אומר לא יגמור אף הוא לא יתחיל, ואין מזון מצוי לעולי רגלים.

יא. י"א שלדברי חכמים אסור להניחה גם לרגל אחר. וי"א שיכול להניחה לרגל אחר.

יב. משעבר הרגל, מעבירין את הכלים שבעזרה ממקומן ומטבילים אותם מטומאת עמי הארץ שנגעו בהן ברגל. שאף על פי שהכתוב עשה את עמי הארץ חברים ברגל, לאחר הרגל מגען טמא למפרע. ואם עבר הרגל ביום שיש, לא היו מעבירים, מפני שהכהנים צריכים להתעסק איש בביתו בצרכי שבת. ולרבי יהודה גם אם עבר ביום חמישי, אין מטבילים עד לאחר השבת, לפי שהכהנים טרודים במוצאי יו"ט להוציא את הדשן שעל התפוח שבאמצע המזבח שקיבצו בכל ימות הרגל.

יג. כלי עץ העשוי לנחת, והוא כלי שמחזיק ארבעים סאה בלח, שהן שני כור ביבש, אינו מקבל טומאה, שלא טימאה תורה אלא כלי הדומה לשק שמיטלטל מלא וריקן, אבל זה מיטלטל ריקן ולא מלא, שאם יטלטלנו מלא ישבר. ודוקא כלי עץ, אבל כלי מתכת לא הוקש לשק, ומקבל טומאה גם אם אינו מיטלטל כשהוא מלא.

יד. כלי העשוי ממין אחד, וציפוי ממין אחר, הולכים אחר ציפוי. בין אם ציפוי עומד, ובין כשאינו עומד (שאינו מחוזק במסמרים), בין אם הוא חופה את שפתו, ובין אם אינו חופף.

ולפיכך השולחן והדולפקי (כסא המתקפל ומכוסה בעור) שחיפהו בשיש, אם שייר מן החיפוי מקום הנחת כוסות, מקבל טומאה, שהחלק שאינו מצופה עדיין ראוי למלאכתו הראשונה. (ולרבי יהודה צריך שיניח גם מקום הנחת חתיכות לחם ובשר). ואם לא הניח כשיעור, אינו מקבל טומאה, שהולכים אחר ציפוי שהוא משיש, ודינו ככלי אבנים שאין מקבלים טומאה. וכן כלי עץ העשוי לנחת, שהציפוי שלו ממתכת, הולכים אחר הציפוי ומקבל טומאה כדין כלי מתכת. (ודין השולחן שבמקדש, יתבאר להלן).

טו. לריש לקיש לא אמרו שהציפוי מבטל את עיקר הכלי אלא בעצם שאינם חשובים כל כך, אבל בעצים חשובים הולכים אחר עיקר הכלי ואין הציפוי מבטלו. ולרבי יוחנן הולכים לעולם אחר ציפוי.

טז. לאחר הרגל, היו מטבילים את כל הכלים שבמקדש, שנטמאו בנגיעת עם הארץ, חוץ ממזבח הזהב ומזבח הנחושת לשיטת רבי אליעזר, מפני שהם

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

כקרקע, שהכתוב קראם 'אדמה'. ולשיטת חכמים, י"א שמטבילים גם המזבחות, לפי שמצופים בזהב והולכים אחר הציפוי. וי"א שהם טהורים, אבל לא מטעם שנקראו אדמה, אלא משום שעיקרן של עץ, והם כלי עץ העשוי לנחת. ואין הולכים אחר ציפויים, שהציפוי בטל לגביהם, לפי שהתורה קראתם 'עץ'.

יז. וגם את השולחן לא היו מטבילים לאחר הרגל, לפי שהיו מזהירים ברגל את עמי הארץ שלא יגעו בו, שאי אפשר לסלקו ממקומו ולהטבילו, שנאמר בו 'תמיד'. וי"א שהיו מזהירים גם שלא ליגע במנורה, שגם אותה אסור לסלק, שנאמר 'ואת המנורה נכח השלחן', שכל זמן שהשולחן שם תהא מנורה כנגדו.

יח. השולחן שבמקדש מקבל טומאה, שנאמר 'השולחן הטהור' מכלל שהוא יכול להיות טמא, ומכאן למדנו שמגביהין אותו ומראין בו לעולי רגלים לחם הפנים, ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום, שביום סילוקו (בשבת הבאה) היה חם כיום סידורו, ונמצא שהוא מיטלטל מלא וריקם. (אבל אם לא היו מגביהים אותו מלא, היה טהור אע"פ שמצופה זהב, שאין הולכים בו אחר הציפוי לפי שהתורה קראתו 'עץ').

יט. כל הכלים שהיו במקדש יש להם שניים ושלישים, שאם נטמאו הראשונים יביאו שניים תחתיהם.

דף כ"ז

א. פתח הכתוב במזבח וסיים בשלחן (שנאמר 'המזבח עץ וגו' זה השולחן אשר לפני ה'), שבזמן שבית המקדש קיים המזבח מכפר על אדם, עכשיו שולחנו של אדם מכפר עליו בהכנסת אורחים.

ב. תלמידי חכמים אין אור של גיהנום שולטת בהן, קל וחומר מסלמנדרא (חיה שנבראת מאש שבוער במקום אחד שבע שנים) שהסך מדמה אין אור שולטת בו, ק"ו תלמידי חכמים שכל גופן אש.

ג. אין אור של גיהנום שולטת בפושעי ישראל, קל וחומר ממזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב, ונעשה בו נס שלא נחסר ע"י האש כלום מזהב שלה, ק"ו בפושעי ישראל שמלאים מצות כרימון.

הדרן עלך חומר בקודש
וסליקא לה מסכת חגיגה למסקנא